

Riksdagens protokoll

2013/14:26

Onsdagen den 13 november

Kl. 09.00 – 12.12
16.00 – 16.08

Protokoll
2013/14:26

1 § Justering av protokoll

Protokollet för den 7 november justerades.

2 § Meddelande om frågestund

Tredje vice talmannen meddelade att vid frågestunden *torsdagen den 14 november kl. 14.00* skulle följande statsråd närvara:

Statsrådet Peter Norman (M), justitieminister Beatrice Ask (M), landsbygdsminister Eskil Erlandsson (C), finansminister Anders Borg (M) och statsrådet Tobias Billström (M).

3 § Anmälan om kompletteringsval

Tredje vice talmannen meddelade att Centerpartiets riksdagsgrupp anmält Karin Östring Bergman som suppleant i civilutskottet under Rickard Nordins ledighet.

Tredje vice talmannen förklarade vald *under tiden den 13 november–20 december* till

suppleant i civilutskottet
Karin Östring Bergman (C)

4 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2013/14:83

Till riksdagen

Interpellation 2013/14:83 Avrättningar i Iran
av Jabar Amin (MP)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 26 november 2013.

Prot. 2013/14:26
13 november

Skälet till dröjsmålet är resor.
Stockholm den 11 november 2013
Utrikesdepartementet
Carl Bildt (M)
Enligt uppdrag
Fredrik Jörgensen
Expeditionschef

Interpellation 2013/14:92

Till riksdagen

Interpellation 2013/14:92 Arbetsförmedlarnas kontakter med företag av Jasenko Omanovic (S)

Interpellationen kommer att besvaras den 22 november 2013.

Skälet till dröjsmålet är inbokade engagemang och resor som inte kan ändras.

Stockholm den 11 november 2013

Arbetsmarknadsdepartementet

Elisabeth Svantesson (M)

Enligt uppdrag

Monica Rodrigo

Expeditions- och rättschef

5 § Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner

2013/14:41 till miljö- och jordbruksutskottet

2013/14:43 och 44 till civilutskottet

Motion

2013/14:Sk3 till skatteutskottet

EU-dokument

KOM(2013) 761 till miljö- och jordbruksutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 3 januari 2014*.

6 § Ärenden för förnyad bordläggning

Följande dokument bordlades för andra gången:

Konstitutionsutskottets betänkande 2013/14:KU4

Utbildningsutskottets betänkanden 2013/14:Ubu7 och Ubu8

Justitiekontorets betänkande 2013/14:JuU8
Stärkt skydd för barn mot sexuella övergrepp (prop. 2012/13:194)
föredrogs.

*Stärkt skydd för barn
mot sexuella övergrepp*

Anf. 1 ANNA WALLÉN (S):

Herr talman! I dag ska vi debattera stärkt skydd för barn mot sexuella övergrepp. Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 2.

För att uppfylla EU:s direktiv om bekämpande av sexuella övergrepp mot barn, sexuell exploatering av barn och barnpornografi föreslås en registerkontroll av personer som ska arbeta med barn. Förslaget innebär att det införs en skyldighet för den som erbjuds ett uppdrag, en anställning eller en praktiktjänstgöring inom vissa verksamheter att på begäran visa upp ett utdrag från belastningsregistret om arbetet innebär direkt kontakt med barn.

Detta kommer att beröra många människor som jobbar till exempel som ledare inom idrottsrörelsen. Det är mycket viktigt att arbeta för att förebygga sexuella övergrepp mot barn, och dessa utdrag ur belastningsregistret kommer att vara bara en liten del av detta arbete.

Det har väckts flera frågor kring detta förslag, bland annat att registerkontrollerna kan leda till en falsk trygghet som kan innebära att andra viktiga åtgärder för att bekämpa sexuella övergrepp mot barn inte vidtas. Det är också upp till varje förening eller uppdragsgivare att kräva in dessa intyg. Hur utdragen ska se ut och vad de ska omfatta är inte heller helt klart.

I regeringens proposition föreslås också att preskriptionstiden för köp av sexuell handling av barn och sexuellt ofredande av barn börjar löpa först då personen har fyllt 18 år.

År 2010 slopades preskriptionstiden för mord, dråp, grovt folkrättsbrott, folkmord och terroristbrott. Synen på allvarliga våldsbrott har skärpts samtidigt som ny teknik gör det möjligt att lösa fler brott. Så motiverade justitieminister Beatrice Ask de nya reglerna. Då blir det orimligt att preskribera allvarliga brott, sade hon.

Sexualbrott mot barn är brott som ofta blir fördolda i många år för att barnen lägger skulden på sig själva. Det kan dröja mycket länge innan de vågar berätta.

Att ett brott är preskriberat betyder att det inte längre är möjligt att väcka åtal. I dag preskriberas våldtäkt mot barn efter 10 år, grov våldtäkt mot barn efter 15 år, sexuellt utnyttjande av barn efter 10 år, sexuellt övergrepp mot barn efter 5 år och grovt sexuellt övergrepp mot barn efter 10 år. Samtliga dessa brott är mycket allvarliga och grova kränkningar av barn som leder till psykiska och fysiska men.

2005 års reform av sexualbrottslagen innebär att tiden för preskription numera inte börjar räknas förrän barnet har fyllt 18 år mot tidigare 15 år. Men detta är inte tillräckligt. Vi socialdemokrater tycker att preskriptionstiderna ska slopas helt. Vi måste ge brottsoffren mer tid att bearbeta detta, samla mod och våga träda fram och berätta. De som utsätter barn för sexualbrott ska också veta att de kan bli dömda för det oavsett hur länge sedan det var brottet begicks.

För några veckor sedan bjöd organisationen Ecpat in till en visning av filmen *När ingen ser*. Det var en oerhört skakande och hjärtskärande film. Filmen visade hur barn utsätts för barnsexhandel i Sverige och i världen, hur barn utsätts för grova övergrepp som filmas och fotograferas. Dessa bilder sprids sedan i olika pedofilnätverk på nätet. Ju fler bilder och filmer pedofilen delar, desto fler bilder och filmer får hen tillgång till.

Barnsexhandel existerar på grund av efterfrågan. Pedofila nätverk som dokumenterar sexuella övergrepp på barn utnyttjar såväl ekonomiskt som socialt utsatta barn, men långt ifrån i samtliga fall. Förövaren kan också finnas inom familjen, vara en släkting eller en person som tar hand om barnen när föräldrarna inte kan. För barnet innebär övergreppet ett stort trauma. Depressioner, koncentrationssvårigheter, självvald isolering, skamkänslor och dålig självkänsla är några av symtomen. Sällan kan offret självmant berätta om övergreppet. I andra fall har offret försvarat förövaren och förnekat att övergreppen över huvud taget ägt rum, trots att det finns bevis i form av bilder och filmer. Orsakerna är flera. Att berätta om dessa övergrepp är känslomässigt smärtsamt, vilket gör att många försöker slå det ifrån sig och i stället stänga ute känslorna. Förövaren kan dessutom upplevas som snäll och har intalat barnet att de sexuella handlingarna är helt normala. Ibland påverkas också barnet att inte berätta om den gemensamma hemligheten för någon.

För en person som i låg ålder har varit utsatt är det dokumenterade sexuella övergreppet en fortsatt kränkning. Vetskapen om att övergreppet för alltid finns kvar på internet innebär ytterligare ett trauma.

Ecpats film avslutas med en scen som har etsat sig fast hos mig. Polisen ska gripa en misstänkt pedofil som har delat bilder och barnpornografi via nätet. Polisen rullar in i ett vanligt svenskt bostadsområde. Man vill gripa den misstänkte mannen innan han hinner åka till sitt jobb. Barnen som har blivit utsatta för dessa övergrepp av mannen är mannens egna barn.

Jag skulle vilja rekommendera alla att se Ecpats film *När ingen ser*. Den finns också på Ecpats hemsida.

Anf. 2 RICHARD JOMSHOF (SD):

Herr talman! Jag anser att våra barn är det mest skyddsvärda vi har. För mig och mitt parti är det en självklarhet att riskerna för att barn ska utsättas för sexuella övergrepp ska minimeras så långt det är möjligt. Det innebär inte minst ett förbud för dömda sexbrottslingar att arbeta med barn.

I den aktuella propositionen väljer man att utvidga belastningsregisterkontrollen av arbetssökande till samtliga arbeten med barn. Det innefattar nu även exempelvis idrotts- och fritidsintresseföreningar, konfirmentationsverksamhet, barnverksamhet i stiftelser med mera.

Det är för övrigt någonting som vi har följdmotionerat om tidigare. Vi tycker att det är bra. Men även om propositionen innehåller förbättringar på området beklagar jag att regeringen går alltför försiktigt fram. Jag beklagar att lagstiftningen fortsatt kommer att innehålla många brister.

Regeringen tycker exempelvis att de nya arbetsgivare som träffas av detta förslag endast frivilligt ska behöva utföra kontroller. Sverigedemokraterna anser dock, precis som remissinstanserna och barnrättsorganisat-

ionen Ecpat, som också föregående talare tog upp, att kontrollen ska vara obligatorisk. Vi vill alltså, till skillnad från regeringen, se obligatoriska kontroller. Annars behöver i praktiken ingen av de nya arbetsgivare som träffas av förslaget någonsin kontrollera en arbetssökande.

Herr talman! För att kunna kontrollera att arbetsgivarna följer de nya reglerna bör även samtliga arbetsgivare spara kopior av uppvisade registerutdrag. Regeringen själv anser att ett sådant förslag är för integritetskränkande. Därför menar regeringen att endast de arbetsgivare som tidigare träffades av lagen ska få spara kopior.

Jag ställer mig undrande till denna inställning. Den vars register är rent riskerar naturligtvis ingen integritetskränkning. En arbetssökande med allvarliga sexualbrottsbelastningar, eller hur man ska uttrycka det, har alltid möjlighet att avbryta anställningsprocessen och låta bli att visa upp registerutdraget om man vill undvika att en kopia sparas. Det bör i så fall helt och hållet ligga i linje med lagstiftningens syfte att effektivt avskräcka sexualbrottslingar att söka anställning i barnverksamheter.

Vidare anser regeringen tyvärr att det ska vara upp till en arbetsgivare att avgöra om det är lämpligt att anställa en person eller inte efter uppvisat utdrag ur belastningsregistret. Sverigedemokraterna anser här, precis som Ecpat, att en person som dömts för tidigare sexualbrottslighet mot barn – barnpornografi inbegripet – eller allvarlig sexualbrottslighet mot vuxna aldrig ska få arbeta med barn. Sverigedemokraterna menar därför att det ska vara förbjudet för arbetsgivare att anställa sådana personer till yrken som innebär kontinuerlig kontakt med barn.

Regeringen föreslår även att personer som inte nyanställs men som omplaceras inom en verksamhet till att arbeta med barn inte ska kontrolleras. Regeringen menar att personen då, till skillnad från en jobbsökande, inte har någon möjlighet att avstå kontrollen och att en sådan ordning därmed skulle vara mer – än en gång – integritetskränkande. Sverigedemokraterna sätter här, likt remissinstanserna SKL och Skåne läns landsting, barnens trygghet i första hand. Vi anser därför att även personer som omplaceras ska kontrolleras – alltid.

Slutligen är Sverigedemokraterna kritiska till regeringens ståndpunkt att preskriptionstiden för allvarliga sexualbrott mot barn ska börja räknas från den dag då barnet fyller 18 år. Detta innebär till exempel att våldtäkt mot barn preskriberas när offret bara har fyllt 28 år. Samtidigt som sådana brott riskerar att skada offer psykiskt för resten av livet kan alltså grova sexualbrottslingar gå fria när offret har fyllt 28 år, i varje fall om regeringen får bestämma.

Offret har då kanske inte ens hunnit utveckla en sådan självkänsla att man vågar anmäla vad man utsattes för i sin barndom. Dagens dna-teknik gör även att vi kan upptäcka okända gärningsmän, exempelvis vid överfallsvåldtäkter, efter lång tid när deras dna samkörs med gamla dna-spår från olösta brott. För Sverigedemokraterna, precis som för det parti vars företrädare var uppe i talarstolen tidigare, är det en självklarhet att preskriptionstiden avskaffas helt för denna sorts brott. Det gläder mig att det är fler som tycker så.

Herr talman! Sammanfattningsvis vill vi, till skillnad från regeringen, att samtliga arbetsgivare ska göras skyldiga att kontrollera arbetssökande för tidigare grov brottslighet vid arbete med barn. Vi vill att även personer som omplaceras till att arbeta med barn ska kontrolleras. Vi vill att

samtliga arbetsgivare ska få spara kopia av belastningsregisterutdrag. Vi vill att arbetsgivare ska förbjudas anställa grova sexualbrottslingar för arbete med barn. Vi vill att preskriptionstiden för sexualbrott mot barn avskaffas helt.

Med det sagt vill jag yrka bifall till reservation 1 och 3 i betänkandet.

Anf. 3 EWA THALÉN FINNÉ (M):

Herr talman! Som tidigare har framgått av debatten debatterar vi nu ytterligare steg för att stärka skyddet för barn mot sexuella övergrepp. Det är en viktig fråga som vi alltid måste ta på största allvar.

Först och främst införs en ny lag om registerkontroll. Det kommer att innebära att den som erbjuds en anställning i staten, ett landsting, ett företag eller en organisation på begäran av den som erbjuder anställningen eller uppdraget ska visa upp ett utdrag ur belastningsregistret om arbetet innebär direkt eller regelbunden kontakt med barn. Detta kommer även att gälla den som erbjuds uppdrag eller anställning hos någon som ingått avtal med den som bedriver verksamhet, och praktiktjänstgöring. Det kommer med andra ord gälla alla som på något sätt kommer i kontakt med barn. De ska uppvisa detta registeruppdrag ur belastningsregistret om arbetsgivaren begär det. Det kan till exempel vara en fritidsledare på fritidsgården, en fotbollstränare, en simtränare eller en scoutledare.

Registerutdraget får inte vara äldre än ett år, och kontrollen ska dokumenteras genom en notering hos den som ska anställa eller hos den organisation som vill att man ska vara ledare. Utdraget ska alltså inte sparas av den som anställer eller ger uppdraget. Arbetsgivaren eller uppdragsgivaren väljer sedan själv om man vill anställa eller ge uppdrag till en person, även om belastningsregistret inte är "rent".

Dessa åtgärder är vi sju partier som är överens om. Sverigedemokraterna vill gå längre och vill bland annat att det ska vara förbjudet att anställa en person som inte har ett helt rent belastningsregister. Detta kan ju i sig låta sympatiskt, men jag skulle ändå vilja problematisera frågan en aning.

Jag vill ta ett exempel från verkligheten. En flicka som då var 13 år och 8 månader var tillsammans med sin pojkvän som var 15 år och 4 månader. De hade ett frivilligt samlag, men pojken anmäldes och dömdes till ansvar för sexuellt utnyttjande av barn med påföljden ungdomsvård. I Sverigedemokraternas värld skulle denna kille inte kunna bli tränare för knattelaget i fotboll eller ledare i scouterna när han är 19 år, även om han fortfarande skulle vara tillsammans med tjejen han hade sex med då hon var 13 år, eftersom uppgiften i belastningsregistret ligger kvar i fem år.

I min värld är det självklart att den som ska ge en anställning eller ett uppdrag själv får göra bedömningen om det är lämpligt att anställa personen eller inte. Jag är tämligen säker på att det i de allra flesta fall kommer att bli ett nej, men i vissa fall måste man kunna göra en personlig bedömning.

Sedan vill jag understryka att detta med registerutdrag inte på något sätt är en garanti för att barn inte kan utnyttjas. De allra flesta fall vi har hört talas om under senare år är fall där förövaren inte tidigare är dömd. De har helt rena belastningsregister. Därför är det angeläget att alla som bedriver verksamhet med barn är vaksamma och jobbar på ett förebyggande sätt när det gäller barns utsatthet.

I propositionen föreslår vi även att preskriptionstiden ändras för ytterligare brott mot barn. Det gäller köp av sexuell handling, sexuellt ofredande och försök till sexuell handling. Ändringen innebär att preskriptionstiden inte börjar löpa förrän barnet fyller eller skulle ha fyllt 18 år. Genom de föreslagna ändringarna kommer de krav som ställs i EU:s direktiv om bekämpande av sexuella övergrepp mot barn, sexuell exploatering av barn och barnpornografi att vara uppfyllda. Syftet är naturligtvis att stärka barnen i beivrandet av dessa brott, vilket är mycket bra.

I denna del finns det två reservationer, en från Socialdemokraterna och en från Sverigedemokraterna. Bägge dessa partier vill att vi helt ska avskaffa preskriptionstiden för sexualbrott mot barn. För oss i Alliansen är det lite förvånande, framför allt när det kommer från Socialdemokraterna som i och för sig vill att frågan utreds.

I dagsläget har vi några riktigt allvarliga brott som inte har någon preskriptionstid. Det gäller mord, dråp, grovt folkrättsbrott, folkmord samt terroristbrott som begås genom mord eller dråp av vuxna lagöverträdare.

När det gäller sexualbrott mot barn har vi straffskalor från böter upp till tio års fängelse. Att man för ett brott som kan ge böter eller högst två års fängelse anser att det inte ska finnas någon preskriptionstid är faktiskt anmärkningsvärt.

Redan på 1200-talet återfanns preskription i svensk rätt. Under 1500-talet blev straffrätten alltmer inkvisitorisk, och under 1600-talet försvann regler om preskription helt. Mot slutet av 1700-talet infördes återigen en form av preskription för mindre allvarliga brott. Reglerna har sedan dess utvecklats successivt, och reglerna vi har i dag har i allt väsentligt samma utformning som de haft sedan 1926.

Med dagens regelverk kan jag konstatera att grov våldtäkt och grov våldtäkt mot barn har ett maxstraff om 10 års fängelse, vilket innebär en preskriptionstid om 15 år. Det innebär att åtal måste väckas innan brottsoffret fyller eller skulle ha fyllt 33 år. Självklart kommer inte alla att då ha bearbetat det som de var med om när de var barn, men vi finner ändå att det är en rimlig avvägning.

Herr talman! Förslagen till ny registerlag och förändringarna i preskriptionstider för vissa brott mot barn tycker jag och Alliansen är bra och väl avvägda.

Med detta vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

(Applåder)

Anf. 4 ANNA WALLÉN (S) replik:

Herr talman! Sexualbrott mot barn är inte vilka brott som helst, Ewa Thalén Finné.

Du refererar och går tillbaka till 1200-talet i ditt anförande. Jag tycker att man måste ha större respekt för de här frågorna än så.

Om man som väldigt ung har blivit utsatt för våldtäkt, till exempel av en nära anhörig, måste man anmäla det innan man fyllt 28 år om preskriptionstiden börjar löpa från när det att man är 18 år.

I mitt anförande tog jag upp bearbetningsprocessen och hur svårt och hur länge de här övergreppen finns i det dolda. Jag tycker att det är viktigt att brottsoffren, när de än har bearbetat det som hänt och tagit sig

vidare, på något sätt kan få en upprättelse och gå vidare i en rättsprocess för att få sin sak prövad. Det är oerhört viktigt.

Jag tänker så här: Tänk om brottsoffret vid 30 års ålder har bearbetat det som hänt och vill anmäla det. Då är Ewa Thalén Finnés och Alliansens besked att det kan man inte göra.

Jag tycker att ni behöver se över och ta de här frågorna på mycket större allvar, så jag vill be Ewa Thalén Finné att överväga det här mer och frågar än en gång varför man inte vill ta bort preskriptionstiden för sexualbrott mot barn. Kan man tänka sig att ta bort den för de grövre brotten?

Anf. 5 EWA THALÉN FINNÉ (M) replik:

Herr talman! Självklart är sexualbrott mot barn, framför allt de grova sexualbrotten våldtäkt och grov våldtäkt, ruskiga brott som barn drabbas av. Även jag har sett Ecpats film och blivit väldigt illa berörd.

Det är en mycket komplicerad fråga hur man ska göra när det gäller det här. Det finns ju andra väldigt allvarliga brott mot barn. Barn kan bli grovt misshandlade, fast det inte uppdagas, och vi har hela den biten. Vi har under ganska lång tid i Sverige jobbat med en princip om preskription som jag kan känna är rimlig. Sedan kan vi alltid göra vissa avvägningar. Det gjorde vi när det gällde mord, folkmord och den typen av brott när vi för några år sedan tog bort preskriptionstiden för den delen.

Att man, som Socialdemokraterna säger, ska utreda om preskriptionstiden för samtliga sexualbrott mot barn ska tas bort, när vi har straffskäl från böter och upp till två års fängelse, tycker jag känns lite förvånande.

För grovt sexualbrott mot barn, grov våldtäkt, är preskriptionstiden 15 år, så man kan anmäla det fram till dess att man blir 33 år. För att problematisera det lite till ska man om man är 16 år ha hela livet på sig att bearbeta det som hänt innan en rättsprocess startar, medan man om man har fyllt 18 år kan göra det fram till dess att man är 33 år. Det blir en väldig obalans. Jag tycker att det är rimligt med de preskriptionstider vi föreslår. Att vi flyttar fram preskriptionstiden till att gälla från det att man är 18 år tycker jag är väldigt bra.

Anf. 6 ANNA WALLÉN (S) replik:

Herr talman! Sexualbrott mot barn är ju inte vilka brott som helst. Jag går tillbaka till det jag sade i min första replik, att bearbetningsprocessen kan ta så ofantligt lång tid. Det finns människor som hamnar i graven utan att ha hunnit bearbeta övergrepp som de har blivit utsatta för som barn.

Jag ser ändå en liten öppning hos Ewa Thalén Finné när vi talar om de grövre sexualbrotten mot barn, att ni kanske skulle kunna tänka er att ta bort preskriptionstiden för dem. I dag är den till exempel 15 år för grov våldtäkt. Du sade att man kan anmäla det innan man fyller 33, men fram till 33 år kanske inte heller är tillräckligt.

Jag undrar om det finns någon möjlighet att Ewa Thalén Finné, Moderaterna och Alliansen kan tänka sig att ta bort preskriptionstiderna för de grövre sexualbrotten mot barn?

Anf. 7 EWA THALÉN FINNÉ (M) replik:

Herr talman! Jag tycker att de förslag som vi lägger fram i dag är väl avvägda. Sedan instämmer jag i att sexualbrott mot barn inte är vilka brott som helst. Sexualbrott över huvud taget är inte vilka brott som helst.

Även om man drabbas av ett sexualbrott när man är 18 år kanske man aldrig berättar det, utan det kanske också följer med till graven. Men även det brottet tar väldigt lång tid för många att bearbeta.

Jag tycker inte att det i dagsläget finns något skäl att göra den här förändringen. Då måste man diskutera preskriptionstider för sexualbrott generellt, och så långt är inte jag beredd att gå. Jag tycker att det är ett väl avvägt förslag som vi lägger fram från Alliansen.

Anf. 8 RICHARD JOMSHOF (SD) replik:

Herr talman! Ewa Thalén talar om Sverigedemokraternas värld. Jag säger att i Moderaternas värld är det möjligt för pedofiler att arbeta med barn. Varför?

Varför vill Moderaterna och regeringen göra det möjligt för pedofiler och sexbrottsdömda att jobba i våra svenska skolor?

Anf. 9 EWA THALÉN FINNÉ (M) replik:

Herr talman! När det gäller att jobba i skolan är skollagen mycket striktare vad gäller utdrag ur belastningsregistret än vad det här lagförslaget är, och det gäller egentligen inte skolan.

Jag är tämligen säker på att alla som anställer personal som ska jobba med barn kommer att begära att få ett utdrag ur brottsregistret. Jag har bland annat haft mycket kontakt med scouterna, som under många år har jobbat för att få den här lagen för att kunna kontrollera sina egna ledare. Det är däremot lite förvånande att inte arbetsgivaren eller uppdragsgivaren själv ska få göra bedömningen.

Exemplet jag tog är ett verkligt fall. Säg att man drabbas av just detta. När man är 15 år döms man för våldtäkt eller sexuellt utnyttjande av underårig. Ska man då inte när man är 19 kunna få vara scoutledare eller fotbollstränare eftersom man inte har ett rent belastningsregister?

En viktig aspekt att ha med är att vi inte kan stänga dörren helt. Man måste få göra den individuella prövningen.

Anf. 10 RICHARD JOMSHOF (SD) replik:

Herr talman! Gör man det är risken uppenbar att det kan uppstå problem och göras misstag, och det görs misstag. Till exempel publicerade DN tidigare en artikel om sexbrottsdömda som jobbar kvar i svenska skolor, och det är anmärkningsvärt att det rör sig om så många människor.

Jag anser att ert förslag är tandlöst. Följden blir att det inte bara i våra skolor utan även i annan verksamhet blir möjligt för sexbrottsdömda och pedofiler att arbeta med barn. Det är beklagligt.

Vi menar att samtliga arbetsgivare ska göras skyldiga att kontrollera om den som de vill anställa är dömd för tidigare brottslighet. Vi menar att även den som omplaceras till att arbeta med barn ska kunna kontrolleras. Vi anser att samtliga arbetsgivare ska få spara kopior av dessa belastningsregisterutdrag.

Vi anser att man ska vara förbjuden att anställa en grov sexualbrottsling för att arbeta med barn. För oss är det en självklarhet just för att undvika att misstag görs.

Det kan mycket väl vara så att en och annan blir drabbad som i det exempel som du tar upp, Ewa Thalén Finné. Det är djupt olyckligt, men jag anser att det är ännu mer olyckligt om ett barn utsätts för den här sortens brott.

För mig är det självklart att preskriptionstiden avskaffas. Vissa av dessa brott är mycket grova. Det är anmärkningsvärt att ni inte ens vill diskutera möjligheten att ta bort preskriptionstiden.

Frågan kvarstår. Varför vill ni att pedofiler och sexbrottsdömda ska kunna få jobba med barn i våra skolor och i annan verksamhet för barn?

Anf. 11 EWA THALÉN FINNÉ (M) replik:

Herr talman! Det är ett viktigt och bra steg vi tar med den nya registerlagstiftningen. Vi vet att den är efterfrågad, bland annat av fritidssektorn, scouterna och idrottsvärlden.

Lagen är ett komplement till den lagstiftning som finns i bland annat skollagen om registerkontroll. Lagen om registerkontroll här är ny, för den är tagen från ett annat ställe och är lite striktare.

Ingen vill att en pedofil eller någon som systematiskt utnyttjar barn ska arbeta med barn. Det är en självklarhet.

Det är som sagt ett viktigt steg vi tar, men det som jag och även Anna Wallén lyfte upp är att det är en chimär att tro att vi skyddar våra barn bara för att vi får denna lag. I de allra flesta fall vi läser om är förövaren inte tidigare dömd.

Därför är det viktigt för alla som arbetar med barn, vare sig man är arbetsgivare i ett anställningsförfarande eller arbetar i en ideell organisation, att jobba med bemötandet och vara vaksam på hur ledaren beter sig. Denna bit måste vi jobba mycket mer med, för det är då vi på allvar skyddar barnen.

Vi inför en bra lag. Det är bra att alla arbetsgivare som anställer människor som ska arbeta med barn får möjlighet att göra denna registerkontroll.

Anf. 12 AGNETA BÖRJESSON (MP):

Herr talman! Vi debatterar justitieutskottets betänkande nr 8, *Stärkt skydd för barn mot sexuella övergrepp*. Miljöpartiet står bakom de förändringar som regeringen föreslår.

Jag ska börja där Ewa Thalén Finné slutade och säga att det behöver göras mycket mer framöver. Att tro att detta förslag löser alla problem är en chimär, sade hon, och precis så är det. Det behöver som sagt göras mycket mer.

I regeringens handlingsplan mot sexuell exploatering från 2007 står att inget barn i Sverige ska utsättas för sexuell exploatering och att inga barn i andra länder ska utsättas för sexuell exploatering av personer från Sverige. Man skriver att trots det är det tiotusentals övergreppsbilder på barn som inte granskas på grund av bristande resurser. Följden av detta talade också Anna Wallén om.

Dessutom skriver regeringen att professionella som arbetar med barn för att tillvarata barns rättigheter inte har tillräcklig eller adekvat kunskap om barnsexhandel. Hundratals barn i det svenska migrationssystemet försvinner varje år, vilket innebär en risk för dessa barn att utsättas för barnsexhandel.

Sverige fick senast hösten 2011 kritik från FN:s barnrättskommitté för bristande implementering av tilläggsprotokollet om handel med barn, barnpornografi och barnprostitution. FN:s barnrättskommitté konstaterade att Sveriges myndigheter saknar grundläggande kunskap och statistik om barnsexhandel, långsiktiga strategier och effektiv koordinering mellan olika aktörer mot barnsexhandel samt att straffsatserna inte står i proportion till de grova kränkningar som sexuell exploatering av barn utgör.

Mycket av den kritik som framförs är upprepad kritik från FN:s barnrättskommitté, vilket inte kan tolkas på annat sätt än att Sverige väljer att inte prioritera barns rättigheter.

Snart två år efter kritiken har inga större ansträngningar gjorts från den svenska regeringens håll för att förbättra situationen.

Ecpat, som har nämnts flera gånger i dag, arbetar aktivt med frågor rörande sexhandel med barn och har länge framhållit bland annat vikten av att barnkonventionen ska inkorporeras i svensk lag. Det är något som Miljöpartiet drivit under lång tid i socialutskottet. Vi har också motionerat för bättre kontroll, vilket ju regeringen genomför nu. Det tycker vi är rätt.

Framöver behövs mer kunskap om barnperspektivet i rättsväsendet. Barnhusen utgör ett viktigt steg på vägen till att tillgodose barns rättigheter och skydd i rättssystemet. Vi menar att domstolskvaliteten troligtvis hade varit bättre med förbättrade barnutredningar, vilket förhoppningsvis blir följderna av det utredningssamarbete som är under utveckling i barnhusen.

Rättsväsendet i stort men framför allt domare behöver ha större barnfokus. Vikten av sådan specialkunskap hos domare och andra yrkesgrupper inom rättsväsendet lyfts fram både i den nya EU-agendan för barns rättigheter och av Europarådet.

Det behövs också särskilt fokus på barn i migrationsärenden. Det finns barn som kommer till Sverige som löper en hög risk att exploateras av människohandlare eller till och med försvinna. Det behövs bättre samordning mellan myndigheter när det finns misstankar om människohandel.

Barn som försvinner eftersöks inte på samma villkor som svenska barn i dag, och alltför många barn trillar mellan stolarna i myndigheternas hantering av ärenden. Därför behövs större fokus på dessa frågor framöver.

Anf. 13 JOHAN PEHRSON (FP):

Herr talman! Det är väldigt bra att kammaren nu är beredd att gå vidare och stärka skyddet för barn mot sexuella övergrepp varhelst barnen finns. Det gäller inte minst de viktiga och ofta ideella verksamheter där barn är på sin fritid för att idrotta, vara i naturen eller ägna sig åt kulturellt skapande.

Vi vet att det tyvärr finns vuxna människor som är mer eller mindre skadade själva och som ägnar sig åt att förgräpa sig på våra minsta och mest skyddsvärda. Detta är inte något som bara förekommer i vårt land, utan det finns tyvärr i hela världen.

Vi har nu på bordet ett förslag om lagförändringar som har sin grund i dels Europarådet, dels Europeiska unionen. Det tycker jag visar vilket viktigt samarbete EU är för att vi tillsammans ska se till att vi får en gemensam bottenplatta och ett gemensamt minsta skydd i vår del av världen. Därför, herr talman, är EU-samarbetet väldigt viktigt.

Innhållet är naturligtvis mycket svårare. Det är betydligt enklare att gå till storms mot alla mer eller mindre skadade personer som ägnar sig åt övergrepp. Vi ska vara kraftfulla mot dem och både förebygga och låsa in där det behövs.

Men balansen är svår, och det tycker jag att många av talarna före mig förtjänstfullt har framhållit. Man ska inte ha en övertro på systemet – det kan snarare bli en falsk trygghet. Många människor som ägnar sig åt övergrepp är inte med i några register, och då hjälper det inte.

Kanske går man också väl långt om vartenda uppdrag i en idrottsförening måste leda till att man tar ut belastningsregister. Då får människor snart inte göra annat.

Detta är en bra balans. Man måste också se till – och det tycker jag är viktigt – att det inte skapas några nya privata register i idrottsföreningar eller fritidsgårdar med stora pärmar där alla som jobbar där och vad som står i deras belastningsregister nedtecknas.

Detta är ett försök och en viktig del i att ytterligare strama åt möjligheterna för de människor som trots allt vill nästla sig in för att söka upp barn och medvetet skada och kanske förstöra livet för dem. Folkpartiet tycker att balansen är rimlig och riktig.

När man kommer till preskriptionstiderna tycker jag att det har förts en motsvarande diskussion här i kammaren, herr talman. Man vill gärna gå till storms mot detta och dessa skadade och sjuka människor som har förstört livet för andra. Ingen kan säga emot det. Men i grunden måste vi komma ihåg att preskriptionstider – förutom att ha en lång historia – har sin grund i processekonomi.

Inget parti här inne – vi är alla representerade – känner att det finns hur mycket resurser som helst till rättsvårdande myndigheter, polis, åklagare och domstolar. Dessa brott pågår just nu. Med de resurser vi har måste vi någonstans bestämma om vi ska utreda fall som är 35 år gamla för att vi har tagit bort alla preskriptionstider.

Eller ska vi ägna oss åt att i dag använda maximerade resurser för att stoppa de brott som pågår nu och se till att vi får de bästa utredningarna och att de aktiva personerna snarast låses in? Detta är den uppfattning Folkpartiet tycker är rimligast att föra in här. Ytterst ska detta ses som en fråga om processekonomi.

För de värsta brotten har vi gjort mycket för att flytta fram och helt avskaffa preskriptionstiderna, inte minst med tanke på att den tekniska bevisningen har blivit alltmer träffsäker och når allt längre.

Här finner vi en bra balans, tycker Folkpartiet. Men vi utesluter inte alls att vi återkommande har breda översyner av hela preskriptionsregelverket. Vi får dock aldrig glömma att det handlar om en värld med begränsade resurser.

Jag har sett alla partiets budgetalternativ, och de är trots allt begränsade. Därför måste man bestämma var man ska satsa pengarna, och det är alltid här och nu – de brott som är någorlunda i närtid. Där kommer preskriptionstiderna in som en viktig del för att polisen ska veta hur de ska prioritera.

Slutligen, herr talman, tycker jag att det har kommit upp många viktiga verklighetsbeskrivningar som visar hur allvarlig denna brottslighet är och hur viktigt det är att vi jobbar brett med det förebyggande och det repressiva – att jaga och låsa in människor som medvetet skadar barn och kanske förstör deras liv för alltid.

Det är viktigt att nämna att vi gör mycket. Jag och Folkpartiet tror mycket på den nya polisorganisation som vi nu sjesätter för att effektivisera detta arbete. Det är klart att när 21 myndigheter gör samma sak med begränsade resurser – särskilt de mindre polismyndigheterna – blir det ingen riktig kraft i bekämpandet av denna typ av brott. Där kommer en nationell polis att bli mer effektiv. Det ser jag fram emot.

Det som har kommit fram om gränslösheten och att barn utsätts för övergrepp på beställning i hela världen – i Sverige eller i något land på andra sidan jordklotet – tycker jag visar att internationellt samarbete är extremt viktigt.

Jag och Folkpartiet vill påminna kammaren om att det finns ett vägval här. Vi kan gå in i det utmärkta samarbete i Europeiska unionen som dagens betänkande är fullt av. Men flera som sitter här vill gå ur Europeiska unionen och tycker att det är dåligt. Det tycker jag är konstigt.

Om man på allvar vill skydda barn och bekämpa dem som skadar och förstör livet för barn måste man på fullt allvar vara beredd att samarbeta. Det finns ett samarbete i vår del av världen som är helt avgörande, och det heter Europeiska unionen. Men det får vi prata mer om under kommande månader.

Folkpartiet yrkar bifall till förslaget i propositionen, herr talman, och avslag på reservationen i betänkandet.

(Applåder)

Anf. 14 ANNA WALLÉN (S) replik:

Herr talman! Jag studsade till lite i min bänk när Johan Pehrson från Folkpartiet talade om preskriptionstiderna och att skälet till att inte avskaffa preskriptionstiderna när det gäller sexualbrott mot barn handlar om processekonomi.

Om man ska bekämpa sexualbrott mot barn måste det få kosta pengar. Sedan tror inte jag att de fall som Johan Pehrson från Folkpartiet refererar till och som går 35 år tillbaka i tiden är jättemånga eller skulle belasta rättsväsendet. För mig och Socialdemokraterna får barn kosta pengar. Om man kan klara upp de här brotten och hjälpa ett barn som blivit utsatt för sexuella övergrepp att ta sig igenom livet måste det få kosta pengar.

Att avskaffa preskriptionstiderna för sexualbrott mot barn är en viktig signal till gärningsmännen – till de sjuka och störda personer du pratar om som utsätter skyddslösa barn för övergrepp. De ska veta att oavsett när brotten begicks kan de bli dömda för dem.

Jag vill fråga Johan Pehrson: Menar du allvar med det du sade, att det är ekonomin som är skälet till att ni inte vill avskaffa preskriptionstiderna för sexualbrott mot barn?

Anf. 15 JOHAN PEHRSON (FP) replik:

Herr talman! Folkpartiets uppfattning är att så länge resurserna är begränsade är det viktigt att de används på rätt sätt.

Om man tar upp en grundläggande bok i straffrätt ser man att grunden för preskriptionstiderna delvis är att det finns en processekonomisk tanke. Det är väldigt svårt att utreda brott som är 25 år gamla. Vi har gjort allt för att ta bort preskriptionstiderna för de absolut värsta brotten.

Man kan se på de brott som är aktuella i detta betänkande – försök till köp av sexuell tjänst. Det finns så många brott som pågår just nu mot barn i Sverige, Europa och världen. Vi måste vara beredda att rikta resurserna mot den pågående brottsligheten om inte Anna Wallén och Socialdemokraterna har en enorm påse pengar för att särskilt jobba med detta. Vi vet hur det ser ut, men det tycker jag är ett viktigt argument. Det blir mycket svårt att utreda annars.

Som jag sade utesluter inte Folkpartiet någonsin att vi fortsätter att brett se över preskriptionstiderna. Trenden de senaste åren har varit att vi har ändrat dem för de grövsta brotten mot barn.

Enligt Folkpartiet handlar försök till köp av sexuell tjänst till exempel om en ung pojke eller kvinna som är 17 år gammal. Att vi helt ska ta bort preskriptionstiderna för denna typ av brott och utreda dem 25 år senare känns inte som ett riktigt användande av resurserna. Det kan upplevas som en brutal åsikt, herr talman, men jag tycker att den är helt rimlig.

Anf. 16 ANNA WALLÉN (S) replik:

Herr talman! Johan Pehrson säger att det kostar väldigt mycket pengar om vi tar bort preskriptionstiderna för sexualbrott mot barn. Jag undrar om du har räknat på det, vad din uppskattning är och vad du baserar det på.

Att ta bort preskriptionstiderna när det gäller sexualbrott mot barn handlar om upprättelse, som jag pratade om i mina anföranden tidigare i dag. Pengar kan inte vara det som avgör. Du pratar också om köp av sexuell handling av barn och sade att det har ett lågt straffvärde och att det skulle vara helt orimligt att avskaffa den typen av preskriptionstid.

Då undrar jag om Johan Pehrson och Folkpartiet är beredda att gå med på det vi socialdemokrater vill, att se över möjligheten att till exempel avskaffa preskriptionstiderna för grövre brott. Är Johan Pehrson och Folkpartiet beredda att ta bort preskriptionstiderna för till exempel våldtäkt mot barn, grov våldtäkt mot barn?

Anf. 17 JOHAN PEHRSON (FP) replik:

Herr talman! Kommer Socialdemokraterna med ett papper där man möjligtvis begränsar sig något ska Folkpartiet självklart titta på detta, för det finns inget som är så viktigt. Men det kräver i så fall att Anna Wallén skjuter till resurser, om man säger att alla preskriptionstider ska bort vad gäller den här typen av brottslighet mot barn.

Att säga att allt ska bort är inte rimligt. När vi pratar om de absolut grövsta brotten har tidigare regeringar – även socialdemokratiska, faktiskt – i årtal varit beredda att skjuta upp preskriptionstiderna, inte minst när det gäller när man ska sätta i gång preskriptionstidens tidtagarur, så att säga. Nu gör vi det ytterligare upp till 18 år, och det tycker jag är ett stort steg framåt. Men det är en balansgång. Det handlar inte om att ge något frikort.

Jag måste vara ärlig och säga till er – och det är bra om ni tar till er det också – att det handlar om hur polisen ska prioritera sina resurser. Vi kan gå till de barnutredare inom svensk polis som just i dag går hem och mår dåligt för att de inte hinner hålla ytterligare två förhör under dagen i ett ärende som är akut. Ska de ta upp ett rättsfall som är 25 år gammalt och börja rota i det också? Det känns som att de brott som är aktuella nu är rätt mycket mer prioriterade. Det är det som preskriptionstiderna handlar om delvis, som jag sade.

(TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag får informera om att Johan Linander, som är upptagen på talarlistan, sitter fast i en buss i någon trafiksituation samt att Lena Olsson, som också finns på talarlistan, har anmält sjukdom som förhinder för att delta i debatten.)

Anf. 18 STEFAN SVANSTRÖM (KD):

Herr talman! Det må vara ett uttjatat uttryck, men barnen är vår framtid. Det är de som föds och växer upp i vårt land i dag som ska bygga landet vidare. Det är de som ska ta över stafettpinnen när vi inte längre orkar och förmår. Och det är de som ska göra den insats som krävs för att de i sin tur ska ge sina egna barn de allra bästa förutsättningarna att växa upp, utvecklas och leva sina liv i frihet, hälsa och välstånd, precis som vi har fått denna gåva av våra föräldrar. Det är en del av det eviga kretslopp som vi fötts till på denna jord.

Vi i vuxenvärlden har ett särskilt ansvar för våra barn. Det är vi som sätter barnen till världen, och det är vi som ska sörja för att de får de bästa förutsättningarna att utvecklas till personer som är välrustade för den utmaning som väntar dem. När vi fallerar i det ansvaret gör vi det inte bara mot de enskilda barnen utan mot hela mänskligheten.

När vuxna utsätter barn för sexuella övergrepp är det inte bara ett angrepp på det enskilda barnet utan ett angrepp på mänsklighetens framtid. På sätt och vis är det också ett av vuxenvärldens främsta svek, för vi kan aldrig kräva att barnen själva ska vara rustade mot dessa övergrepp. Det är endast vi vuxna som är kapabla att förhindra andra vuxna att begå dessa övergrepp.

Under 2012 anmäldes 6 320 våldtäkter i vårt land. Av dessa anmälningar var nära hälften – 2 880 – anmälningar om våldtäkt mot barn under 18 år. Enligt Brås kunskapsrapport *Polisanmälda våldtäkter mot barn* från 2011 är utvecklingen av antalet anmälda sexualbrott mot barn fortsatt alarmerande. Om detta beror på att fler brott anmäls eller att de sexuella övergreppen mot barn ökar går inte att utröna. Men alldeles oavsett hur det faktiskt förhåller sig är mörkertalet fortsatt stort och det totala antalet övergrepp alldeles oacceptabelt många.

Det går inte nog att varna för konsekvenserna av detta svek. Jag vill citera Brås rapport om vad denna brottslighet leder till:

”Forskning visar att barn och ungdomar är en särskilt sårbar grupp när det gäller djupt integritetskränkande brottstyper som sexualbrott. – – Det beror bland annat på att brotten sker under en tid då offren håller på att utveckla förmågor till intimitet, tillit, integritet och även sin sexualitet ... Utsattheten kan leda till negativa konsekvenser på både kort och lång sikt, bland annat i form av ångest, depression, inlärningsproblem, missbruk, kriminalitet, självska- och självmordsbeteende samt relationssvårigheter och sexuella problem.”

Kort sagt: En stor del av de problem vi ser bland barn och unga i dag kan härledas till sexuella övergrepp mot barn.

Herr talman! Vi kristdemokrater driver en agenda för att förbättra barns och ungas uppväxtvillkor i vårt land. Givet vad vi vet om sexuella övergrepp mot barn och deras konsekvenser är vi kristdemokrater både stolta och glada för det arbete som regeringen har lagt ned på att bekämpa dessa brott.

Det förslag som ligger på riksdagens bord är bara ett exempel på hur regeringen stegvis har ökat möjligheterna att förhindra sexuella övergrepp mot barn. I detta fall är det extra glädjande att motsvarande skärpningar görs inom hela EU så att barns rättigheter värnas även i andra länder.

Jag vill gärna lyfta fram att det genom de förändringar som föreslås avseende preskriptionstiderna blir möjligt att inte bara pröva fler brott utan också att fler av de drabbade barnen kommer att kunna föra sin egen talan. Detta är viktigt eftersom många av de barn som har utsatts för brott inte blir medvetna om det förrän långt senare i livet eller har blivit utnyttjade av någon närstående. Här, herr talman, har jag goda förhoppningar om att föreliggande ändringar leder till att fler oanmälda brott anmäls, liksom till att fler av dessa brott klaras upp med fällande domar.

Förslaget är också viktigt i de delar som rör registerkontroll av personer som ska arbeta med barn. Genom detta blir det möjligt att kontrollera om det finns tidigare domar mot personer som söker anställning inom förskola, skola, hälso- och sjukvård eller andra arbeten och frivilligverksamheter där de regelbundet kommer i kontakt med barn. Det är visserligen inget heltäckande verktyg – det har vi hört i debatten – men det är likafullt ett viktigt sådant.

Vuxenvärldens ansvar i detta avseende går dock långt bortom registerkontroller. Det vi ska vinnlägga oss om är att oförtrutet arbeta mot det som måste vara en nollvision när det gäller sexuella övergrepp mot barn. Det är vårt ansvar som vuxna – ett ansvar som vi aldrig kan avsäga oss.

Herr talman! Jag yrkar bifall till propositionen och avslag på reservationerna till betänkandet.

Anf. 19 JOHAN LINANDER (C):

Herr talman! Ibland blir morgnarna inte som har tänkt sig, och ibland blir de faktiskt ännu sämre. Jag beklagar att jag inte var här när det var min tur, så nu får det bli fyra minuter i stället.

Som jag ser det är det som håller på att hända i samhället en fara, att allt fler arbetsgivare hela tiden begär utdrag ur belastningsregistret när de tänker anställa. Det måste trots allt finnas en chans för den som har begått ett brott att komma tillbaka till samhället, till ett laglydigt liv med ett hederligt jobb. Om en dom betyder stängda dörrar för all framtid är risken att en sådan person fortsätter med kriminalitet mycket stor.

När det gäller sexualbrott mot barn är det helt andra överväganden som man också måste göra. Den som tidigare har dömts för barnpornografibrott eller andra sexualbrott mot barn ska aldrig mer få jobba med barn. Barnens bästa går före allt det andra.

Som jag misstänker att andra debattörer har sagt tidigare innebär den nya lag som nu kommer att träda i kraft egentligen något som vi från Centerpartiet har förespråkade under lång tid. Man ska vara medveten om att många ideella organisationer och föreningar redan tidigare har begärt att få utdrag ur belastningsregistret. Men då har man varit tvungen att lämna ett helt utdrag, med alla brott som har begåtts. Den nya lagstiftningen innebär att man kommer att kunna få ut ett begränsat utdrag ur belastningsregistret, vilket i sin tur gör att integritetskränkningen blir mindre eftersom man behöver visa upp en mindre del av det som står i belastningsregistret i stället för allt.

Samtidigt måste man ändå varna för den övertro på utdrag ur belastningsregistret som man ibland när man diskuterar de här frågorna upptäcker att det finns. Man ska komma ihåg att de allra flesta som begår den här typen av brott inte är dömda tidigare och alltså inte finns i belastningsregistret för den här typen av brott.

Trots att man kan kräva utdrag ur belastningsregister måste man ändå ha samma kontroll och vaksamhet över dem som jobbar med barn. Det finns ingen garanti för att inget kan hända bara för att man har begärt ut utdraget.

När det gäller preskriptionstid är jag generellt positiv till allt som kan göras för att förhindra övergrepp mot barn, speciellt sexuella övergrepp mot barn, men samtidigt måste man i förslagen fundera på om det hjälper barnet. Är det relevant att utreda sexuellt ofredande 50 år senare? Det kanske är bättre att lägga just de utredningsresurserna på färskare brott.

Jag utesluter inte på något sätt att preskriptionstiderna behöver ses över. Den tekniska utvecklingen, inte minst dna-tekniken, gör att man kan utreda brott på ett mycket bättre sätt trots att lång tid har gått. Som svar till Sverigedemokraterna och Socialdemokraterna vill jag säga: Vi kan inte plocka ut en typ av brott och säga att vi ska göra om preskriptionstiden där. Det är kanske i stället på sin plats att se över preskriptionstiderna i stort och se om de behöver förändras.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 14 §.)

8 § Internationell delgivning

Justitieutskottets betänkande 2013/14:JuU5
Internationell delgivning (prop. 2012/13:182)
föredrogs.

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 14 §.)

*Fortsatt giltighet av
de tidsbegränsade
lagarna om hemliga
tvångsmedel*

9 § Fortsatt giltighet av de tidsbegränsade lagarna om hemliga tvångsmedel

Justitieutskottets betänkande 2013/14:JuU7
Fortsatt giltighet av de tidsbegränsade lagarna om hemliga tvångsmedel
(prop. 2012/13:180)
föredrogs.

Anf. 20 MARIA FERM (MP):

Herr talman! I dag ska vi debattera fortsatt giltighet för de tidsbegränsade lagarna om hemliga tvångsmedel. Regeringen har gett polisen stora möjligheter att i hemlighet övervaka medborgare på olika sätt. Lagarna är integritetskränkande och kontroversiella och därför tidsbegränsade. Jag misstänker dock att de så småningom kommer att permanentas som så ofta görs med liknande lagstiftning.

När det gäller hemliga tvångsmedel såsom hemlig rumsavlyssning och hemlig teleavlyssning ser vi i dagsläget inte något tvivel kring att det finns behov av sådan lagstiftning i det brottsbekämpande arbetet. Däremot finns det väldigt många problem och frågetecken som gör att vi anser att tidsbegränsningen inte ska förlängas.

Generellt har regeringen stora problem med att hantera integritetsskyddet på ett tillfredsställande sätt. Vi behöver inte gå in på saker som datalagring, Ipred eller FRA för att konstatera det. Det finns ingen myndighet eller minister som har huvudansvar för integritetsskyddet, vilket tyvärr säger något om integritetsfrågornas låga ställning hos den svenska regeringen.

Det börjar närma sig krissituation när det gäller integritetsskyddet. Sverige bör därför införa en myndighet som har det samlade ansvaret för integriteten – en integritetsskyddsmyndighet som ligger under riksdagen.

Innan en förlängning av de tillfälliga lagarna görs eller permanens över huvud taget diskuteras krävs att ett antal problem löses. Det handlar om att konstatera huruvida lagarna är effektiva och kostnadseffektiva. Det handlar om att Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden i sin tillsynsverksamhet har konstaterat brister hos polis och säkerhetspolis när det gäller gallring av personuppgifter – det görs helt enkelt inte – och svårigheter vid avlyssning av så kallade skyddade samtal. De har också funnit flera andra brister när det gäller användningen av hemliga tvångsmedel.

Åklagarna har olika uppfattning om när en hemlig teleavlyssning ska avbrytas i de fall den misstänkte frihetsberövas. De tar i olika stor utsträckning del av sådan information som kommer in till en beslagtagen

mobiltelefon efter att den undersökts. Åklagarnas rättstillämpning av de regler som styr underrättelseskyldigheten till enskild förefaller inte vara enhetlig.

I vissa fall åsidosätts skyldigheten att besluta om förstöring av upptagningar eller uppteckningar från hemliga tvångsmedel. Polisen saknar rutiner för att säkerställa att även kopior av sådana upptagningar och uppteckningar förstörs och för att säkerställa att avlyssningsförbudet av så kallade försvararsamtal iakttas. Sammantaget är det här så pass allvarliga brister att det är uppseendeväckande att regeringen inte har gjort något för att åtgärda dessa.

Dessutom brister myndigheternas dokumentation över åtgärder som vidtas i ärenden om hemliga tvångsmedel i flera avseenden, och lagstiftningen som reglerar frågor om användning av hemliga tvångsmedel är i vissa fall oprecis och ger utrymme för olika tolkningar. I vissa fall saknas regler i lag eller annan författning.

I januari 2013 fann Säkerhets- och integritetsskyddsnamnden att olovlig övervakning av digital information skett i realtid hos en polismyndighet. Kritiska synpunkter mot hur de aktuella lagarna har använts återfinns inte bara i Säkerhets- och integritetsskyddsnamndens granskningar utan har även framkommit i andra granskningar.

År efter år framkommer kritik mot personuppgiftshandling och hur dessa lagar används. Att regeringen förlänger lagstiftningen år efter år utan att åtgärda alla dessa problem är mycket oroväckande. Det tyder på att kritiken inte tas på allvar och på att integritetsskyddet inte är viktigt för regeringen.

Herr talman! Utöver integritetsskyddsmyndigheten vill jag föreslå en åtgärd som också skulle förbättra skyddet för integriteten. I dag finns offentliga ombud med vid domstolsprövningar av tillstånd för hemliga övervakningar i alla fall utom de som avser hemlig teleövervakning. Tvärt emot vad som anförts av Utredningen om vissa hemliga tvångsmedel borde offentliga ombud även medverka i ärenden om hemlig teleövervakning. Utredningen föreslår att åklagare ska kunna meddela interimistiska beslut om hemliga tvångsmedel. Vi avstyrker detta förslag, men anser att det – om det finns ett sådant behov av snabba beslut som utredningen lämnar förslag om – ska införas en skyldighet för domstolar att ha jour, så att de kan fatta snabbare beslut än i dag.

Det finns enligt vår uppfattning ett behov av detta även från andra perspektiv, såsom att domstolar ska kunna förordna offentliga försvarare eller andra legala företrädare i brottsprocessen under jourtid. Det är särskilt viktigt när det handlar om frihetsberövade personer och i synnerhet barn under 18 år, som kan få vänta länge i arrest utan tillgång till ordentligt försvar vid förhör. Detta kan leda till att personer låter sig förhöras utan närvaro av offentlig försvarare bara för att förkorta tiden i arrest.

Andra exempel på frågor som är värda att uppmärksamma är polisens bristande möjlighet att i datasystem gallra uppgifter och vikten av att bygga in olika integritetsskyddsmekanismer. Det borde också finnas möjlighet för tillsynsorgan att rikta förelägganden mot de granskade myndigheterna om att vidta åtgärder, något som saknas i dag.

Avslöjandena som har gjorts den senaste tiden om amerikanska NSA:s närmast totala övervakning av elektronisk kommunikation, med sannolik svensk koppling, tillsammans med uppgifterna om polisregister

*Fortsatt giltighet av
de tidsbegränsade
lagarna om hemliga
tvångsmedel*

om romer i Sverige gör att riksdagens roll som rättsstatens garant blir än mer central. Vi anser därför att det sammantaget behövs ett omtag för att ta fram åtgärder för att stärka integritetsskyddet vid de brottsutredande myndigheternas användande av hemliga tvångsmedel. Tillsättandet av en kriskommission för integritetsskyddet är en viktig del av det och inrättandet av en integritetsskyddsmyndighet en annan.

Jag står självfallet bakom alla våra reservationer, men för tids vinande yrkar jag bifall endast till reservationerna 1 och 4.

I detta anförande instämde Agneta Börjesson (MP).

Anf. 21 JENS HOLM (V):

Herr talman! Regeringen föreslår att tre lagar som egentligen skulle löpa ut i slutet av detta år ska förlängas till den 31 december 2014. Dessa lagar har alla det gemensamt att de ger de brottsbekämpande myndigheterna mycket långtgående möjligheter att inkräkta på personers privatliv. Enskilda individer kan bli utsatta för att deras telefoner blir avlyssnade, att de blir inspelade av hemliga videokameror eller att de till och med avlyssnas i sitt hem genom så kallad buggning.

Användandet av hemliga tvångsmedel blir allt vanligare inom det polisiära arbetet. Endast mellan 2010 och 2011 ökade användningen av hemliga tvångsmedel från 3 300 tillstånd till drygt 5 000. I personer räknat handlar det om att 17 procent fler har avlyssnats eller övervakats under endast ett års tid, alltså från 1 700 till drygt 2 000 personer. Det är en kraftig ökning, och då handlar det om endast ett år.

Vi i Vänsterpartiet var redan när lagarna infördes mycket kritiska. Vi kritiserade att den temporära karaktären på lagarna skulle bli permanent, vilket vi nu ser tecken på. I synnerhet kritiserade vi att lagarna innebar en oproportionerligt stor inskränkning av de enskilda personernas integritet. Till detta kan vi lägga den mänskliga faktorn hos dem som använder de hemliga tvångsmedlen; hur fina intentioner man än har om att reglera lagar om hemliga tvångsmedel blir resultatet inte alltid som man hoppats. Det är människor som är inne i systemet, och människor gör misstag.

Det sistnämnda framgår av rapporten från Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden. Där konstateras att övervakningslagarna vid flera tillfällen inte har tillämpats på rätt sätt, att enskilda som varit utsatta för hemliga tvångsmedel inte har underrättats, att uppteckningar som skulle ha förstörts inte blivit förstörda och att elektronisk avlyssning gjorts på fel sätt. Det är inte förvånande. Som jag sade är det människor som är inne i systemet. Människor ges stora befogenheter och möjligheter att avlyssna och använda sig av hemliga tvångsmedel. Då är risken stor att det sker misstag, vilket också Säkerhets- och integritetsskyddsnämndens rapport från maj visar.

Skälet till att dessa lagar tillkom som tidsbegränsade lagar var att de noggrant skulle utvärderas och vägas utifrån sitt syfte och resultat. Jag kan inte se att vi fått någon bra sådan utvärdering. Därför anser vi i Vänsterpartiet att lagarna inte ska förlängas. Vi anser dock att vissa tvångsmedel kan vara nödvändiga i det polisiära arbetet, till exempel hemlig telefonavlyssning, men det ska ske efter noggrann prövning och beslut i domstol. Det ska också ske inom ramen för en myndighet och när vi har andra metoder på plats som stärker den personliga integriteten. Sådana

metoder finns inte i dag. Hemlig rumsavlyssning, buggning, kan aldrig tillåtas. Därför säger vi gör om, gör rätt, och jag yrkar bifall till reservation 1.

Det senaste halvåret har vi matats med mer information än troligen någonsin tidigare om hur omfattande avlyssningen och spioneriet varit på det globala planet. USA:s nationella säkerhetsorgan NSA har skaffat sig möjlighet att samla in uppgifter från miljontals internetanvändare världen över. De har avlyssnat EU-kontor och dessutom troligen spionerat på flera av världens absolut viktigaste politiska ledare. Extra anmärkningsvärt i det sammanhanget är att svenska FRA tycks ha spelat en strategisk roll i det omfattande spionaget. Det här är inte tillfället att gå till botten med den stora övervakningsskandalen. Förra veckan hade vi på initiativ av Vänsterpartiet en aktuell debatt i riksdagen om det.

Jag tycker att den stora övervakningsskandalen ytterligare understryker vikten av att vi måste stärka integriteten. I detta betänkande har Vänsterpartiet ett antal förslag till hur integriteten för den enskilde individen ska kunna förbättras. Jag skulle särskilt vilja framhålla vårt förslag, som vi har tillsammans med Miljöpartiet, om en samlad integritets-skyddsmyndighet. I dag kan den enskilde utsättas för övergrepp på många olika sätt – på nätet, av privata företag, av staten. Personuppgifter kan samlas in av arbetsgivare och används på ett felaktigt sätt. Det är bara några exempel.

I dag är ansvaret för det hela oklart, och frågan faller mellan stolarna. Jag välkomnar därför att regeringen föreslår inrättandet av en parlamentariskt sammansatt kommitté på området. Det är ett litet steg framåt. Men en kommitté har ett begränsat ansvar och kan inte ta tag i frågan på samma sätt som en helt ny myndighet när det gäller att stärka integriteten. Därför behövs en integritetsskyddsmyndighet, och jag yrkar bifall till reservation 4.

Anf. 22 PATRICK RESLOW (M):

Herr talman! I föreliggande ärende föreslås de tidsbegränsade lagarna och regleringarna om hemliga tvångsmedel förlängas fram till och med den 31 december 2014. Jag vill först och främst yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Lagen om hemlig rumsavlyssning och lagen om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott trädde i kraft den 1 januari 2008 och var tidsbegränsade först fram till den 31 december 2010 och har sedan förlängts vid två tillfällen. Hemlig rumsavlyssning, även kallad buggning, avser avlyssning eller upptagning i hemlighet genom ett tekniskt hjälpmedel som återger ljud av tal i enrum, samtal mellan andra eller förhandlingar vid ett sammanträde eller dylikt som allmänheten inte har tillträde till. Hemlig rumsavlyssning får användas vid förundersökningar om brott där minimistraffet är minst fyra års fängelse eller i lagen särskilt uppräknade brott där straffvärdet uppgår till minst fyra års fängelse. Exempel på brottstyper där hemlig rumsavlyssning kan användas är mord, grovt rån, människohandel, våldtäkt mot barn och grovt narkotikabrott.

Lagen om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott ger möjlighet att använda hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig övervakning av elektronisk kommunikation, hemlig kameraöver-

*Fortsatt giltighet av
de tidsbegränsade
lagarna om hemliga
tvångsmedel*

vakning och postkontroll för att förhindra brott. Exempel på sådana brott är sabotage, uppror, spioneri och terroristbrott.

Sedan den 1 januari 2009 finns också möjlighet att använda hemliga tvångsmedel vid förundersökning om brott som ansetts särskilt farliga för landets säkerhet. Dessa tvångsmedel används uteslutande inom Säkerhetspolisens ansvarsområde och riktar in sig på brott som sabotage, mordbrand, allmänfarlig ödeläggelse, vissa högmålsbrott och vissa brott mot rikets säkerhet. Lagens giltighetstid har i detta fall förlängts vid ett tillfälle.

Vidare finns sedan den 1 juli 2012 möjlighet för de brottsbekämpande myndigheterna att hämta in uppgifter om elektronisk kommunikation i syfte att upptäcka, förebygga eller förhindra vissa brott inom Säkerhetspolisens ansvarsområde.

Det bör med tanke på debatten hittills understrykas att det finns skarpa begränsningar i användandet av de här lagarna. Det gäller inte bara brottstyperna utan även de formella förutsättningarna; det handlar då om mycket grova brott. Dessutom finns regler som avser tillståndsprövning, vem som ger tillstånd och när tillstånd ska ges. Det handlar vidare om hur överskottsinformation kan användas i olika fall.

De nu aktuella lagstiftningarna har utvärderats i utredningen *Hemliga tvångsmedel mot allvarliga brott*, SOU 2012:44. I denna utvärdering har en omfattande kartläggning av användningen av de tidsbegränsade lagarna gjorts. Bland annat har utredningen fäst särskild uppmärksamhet på lagarnas nytta och grad av integritetsintrång. Utifrån kartläggningen har utredningen kommit fram till att tillämpningen av de tidsbegränsade lagarna har medfört en beaktansvärd nytta och att det finns ett påtagligt behov av regleringen. Utredningen anser inte att lagstiftningen står i strid med regeringsformens eller Europakonventionens krav.

Utredningen landar därför i bedömningen att de tidsbegränsade lagarna kan permanentas framöver. Det är alltså en kraftfull tillstyrkan utredningen gör av lagarnas betydelse och nytta.

Lagstiftning som berör olika typer av integritetsintrång ska naturligtvis alltid behandlas med försiktighet. Just därför krävs det noggranna överväganden i det fall en permanent lagstiftning så småningom ska förverkligas. Samtidigt måste man väga in aspekten att brottsbekämpningen ska vara så effektiv som möjligt. I detta ligger också att ge de brottsbekämpande myndigheterna de redskap och metoder som krävs för att kunna genomföra noggranna förundersökningar och lägga fram tillräckliga bevis i domstolen.

Utskottets majoritet har vid behandlingen av detta ärende valt att ställa sig bakom regeringens förslag. Vi noterar att regeringen nu, efter att ha tagit del av den utvärdering som gjorts, omsorgsfullt och grundligt överväger förslagen i syfte att utforma en väl avvägd tvångsmedelsreglering som står sig i längden. Mot denna bakgrund tillstyrker vi förlängningen av de tidsbegränsade lagarna om hemliga tvångsmedel samt en förlängning av Säkerhetspolisens utökade möjligheter att inhämta uppgifter om elektronisk kommunikation i underrättelseverksamhet.

Herr talman! Det måste också markeras och understrykas att utskottet inte är enigt. Miljöpartiet och Vänsterpartiet fortsätter att vara – som de själva säger – djupt skeptiska till de aktuella lagarna. Det må vara hänt. Men det är ett synnerligen stort steg från att vara djupt skeptisk till lag-

stiftningen till att säga att lagstiftningen ska upphöra från och med årsskiftet.

Vad innebär det då om lagstiftningen upphör att gälla den 1 januari 2014? Jo, det betyder att polisen exempelvis inte kan använda sig av buggning för att komma åt mycket grov brottslighet som mord, våldtäkt mot barn och människosmuggling. Miljöpartiet och Vänsterpartiet säger att den personliga integriteten väger mycket tyngre. Det tycker jag är mycket raka och tydliga besked. Samtidigt tycker jag att det är något bekymrande att två av tre partier som gärna vill framhäva sig som redo att axla regeringsmakten inte ser det som särskilt viktigt att ha effektiva metoder för att bekämpa grov brottslighet. Återigen ser vi splittring på vänsterkanten i för rättsstaten fundamentala frågor.

Ska medborgarna känna sig trygga och kunna förlita sig på att brottslighet bekämpas, eller ska grovt kriminella gå fria för att polisen saknar verktyg att göra en så bra förundersökning som möjligt? För oss i Alliansen är det valet ganska lätt. Brott ska inte löna sig. Brott ska bekämpas. Vi måste ge polisen och Säkerhetspolisen alla de verktyg de behöver för att kunna utföra det brottsförebyggande arbetet så bra som möjligt. (Applåder)

Anf. 23 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja fråga Patrick Reslow: Om de här lagarna är så otroligt bra och om de har utvärderats så noggrant, varför permanentar ni dem då inte rakt av? Varför ser ni inte till att det här är lagar som finns permanent från och med nu, så att vi vet klart och tydligt vad det handlar om? Varför gör ni bara en temporär förlängning igen? Det tycker jag är väldigt märkligt. Det tyder på att det ändå finns någonting i fundamentet för de här lagarna som inte är klart. Jag tror att det handlar om att det är väldigt omfattande kränkningar av den personliga integriteten.

Jag tänker på en sådan sak som buggning. Man bedriver hemlig avlyssning utan att någon vet om det, och det finns enorma möjligheter att samla in information. Riskerna är helt uppenbara att man får information från personer som absolut inte har med den misstänkta personen att göra och som absolut inte skulle behöva dras in i det hela. Det är alltså en helt oproportionerlig åtgärd vid insamling av information.

Jag sade att vi i Vänsterpartiet ser behovet av vissa hemliga tvångsmedel och accepterar dem förutsatt att man fattar beslut i domstol och har en noggrann prövning, men också förutsatt att vi stärker integriteten och ser till att de som utsätts för det här har sitt skydd. Det är där jag tycker att problemen finns med den här lagstiftningen.

Anf. 24 PATRICK RESLOW (M) replik:

Herr talman! Jens Holm frågar mig varför vi inte gör tvångsmedlen permanenta om de nu är så bra. Här anser vi till skillnad från Vänsterpartiet att vi måste göra en noggrann undersökning och ge en väl avvägd motivering när det gäller integritetsaspekterna i förhållande till ny lagstiftning. Vi säger inte att vi rakt av inte ska ha någon lagstiftning.

Du säger att ni accepterar vissa tvångsmedel, Jens Holm. Men i reservation 1 vill Vänsterpartiet ha avslag på propositionen. Innebörden av det är att det inte kommer att finnas någon lagstiftning på detta område

från och med den 1 januari 2014. Det steget är vi inte beredda att ta. Tvärtom vill vi utreda detta noga. Vi vill se till att vi får en så bra lagstiftning som möjligt som håller med tiden, även när det gäller integrationsaspekter. Men vi vill inte gå så långt som Vänsterpartiet vill och säga att vi inte ska ha någon lagstiftning. I så fall kommer man inte att ha möjlighet att bugga för de brott som är så allvarliga att det faktiskt krävs för att man ska kunna lägga fram tydliga bevis.

Anf. 25 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Vi har haft de här lagarna under ganska många år, och det är lagar som används alltmer, Patrick Reslow. På bara ett år, från 2010 till 2011, har det gått från 1 700 personer till drygt 2 000 personer som utsätts för övervakning och avlyssning i hemlighet. Tycker du inte att det i ljuset av detta är lite märkligt att ni inte har hunnit utvärdera verksamheten färdigt, att ni inte kan sätta ned foten permanent och säga att detta är jättebra?

Vi säger: Gör om, gör rätt! Jag kan inte ta ansvar för att regeringen är så saktfärdig. Man har gjort en utredning som man inte har hunnit beakta, men man ska ändå förlänga lagarna. Man får göra om och göra rätt. Jag tycker att man ska utesluta buggningen helt och hållet, för det är en helt oproportionerlig åtgärd. Det är märkligt att Moderaterna, som i alla fall ibland vill värna integriteten, tycker att det är okej att samla in information helt och hållet från kreti och pleti.

Varför permanentar ni inte lagstiftningen om den är så bra? Jag tyckte inte att du riktigt svarade på den frågan.

Anf. 26 PATRICK RESLOW (M) replik:

Herr talman! Man förundrar sig lite grann över Vänsterpartiets förhållningssätt när det gäller utvärderingar. I vissa politiska frågor går det tydligen alldeles för snabbt fram, och då tycker Vänsterpartiet att man ska ta tid på sig och väga in olika värderingar. Nu står Jens Holm från Vänsterpartiet och säger att vi ska vara snabba. Nu ska det gå så himla snabbt.

Den första tidsbegränsade lagen kom den 1 januari 2008. År 2010 bestämde vi att den skulle utvärderas. Utvärderingen gjordes 2012. Nu går vi vidare. Vi anser att man noga ska överväga de resultat utvärderingen har kommit fram till. Det ska inte vara något hafsvverk. Lagstiftning är inget hafsvverk, framför allt inte när det gäller så här viktiga frågor på justitieområdet. Vi ska noga överväga allting och få till stånd en lagstiftning som är så bra som möjligt och håller med tiden. Därför dröjer det.

Mord, grovt rån, människohandel, våldtäkt mot barn, grovt narkotikabrott, spioneri, högmålsbrott, terroristbrott och sabotage – det är åtminstone för mig, herr talman, viktiga brott att bekämpa. Vi ska också se till att polisen har alla medel att göra detta så effektivt som möjligt. Jag kan bara beklaga att Vänsterpartiet inte tycker detsamma.

Anf. 27 JOHAN PEHRSON (FP):

Herr talman, kolleger och åhörare! Vi lever på många sätt i en ganska obehaglig värld, i ett samhälle som är allt annat än fulländat. Tyvärr måste jag upplysa er alla här inne om att det aldrig kommer att bli fulländat, även om det finns partier som historiskt har trott mycket på Utopia.

Jag vill dock lägga till att jag tycker att både Miljöpartiet och Vänsterpartiet har poänger i sin kritik.

Man ska vara mycket nogsam när man från den här salen föreslår och vill stifta lagar om vilka tvångsmedel och vilka verktyg vi ska ge våra brottsbekämpande myndigheter. Man ska vara försiktig och eftertänksam. Men man kan inte – ursäkta mig, herr talman – stoppa ned huvudet i sanden så att man tittar ut i Kina. Det är vad vi ser från Vänsterpartiet och Miljöpartiet. De kritiserar och vill från och med årsskiftet stänga ned lagstiftningen. Man ska alltså inte längre få ägna sig åt rumsavlyssning av mycket grovt kriminella.

Jag ägnade måndagen åt att vara i Malmö där jag medverkade i ett seminarium som handlade om grov organiserad brottslighet. När man talar med länskriminalen där och den internationella åklagarkammaren som försöker hålla den grova organiserade brottsligheten stängden är det inte bara positiva bilder. Det är ett ganska dystert läge.

Vi vet att det finns ca 170 fullvärdiga Hells Angels-medlemmar i Sverige. Vi vet att det finns ca 160 i dess underavdelning Red & White Crew. I varje av dessa finns det 5–20 olika personer som är beredda att begå mycket grova våldsbrott, och det är bara västgänget. Med det menar jag de som har västar på sig och inte att de är från Göteborg. Det är personer i den miljön.

Sedan har vi de etniska grupperingarna, och vi har grupperingar med internationell koppling som ägnar sig åt att skjuta ihjäl människor och sälja droger, och som bedriver människohandel, vapenhandel och handel med illegal tobak och illegala läkemedel. Det gör de i ett enda syfte, och det är att tjäna pengar. De struntar totalt i människors integritet, mina vänner. De skulle inte bry sig ett dugg om Maria Ferns och Jens Holms synpunkter på integritet. Dessa människor struntar blankt i det. De vill tjäna pengar till vilket pris som helst, och de går över lik.

Vi har i dag en miljö där människor upptäcks av polisen skjutna i benet. Man frågar dem: Har du utsatts för ett brott? Nej, det är inget brott. Men du är ju skjuten i benet? Det var en olycka.

Det är stört omöjligt att utan dessa olika former av förvisso obehagliga men nödvändiga straffprocessuella tvångsmedel, såsom till exempel hemlig rumsavlyssning, kunna komma åt den här typen av brottslighet för att vinna integritet. Det handlar om att ge människor inte minst i utsatta miljöer lite andrum och en möjlighet att kunna komma vidare i sina liv, skydda sin familj, sina barn eller vad det kan vara.

Det är faktiskt ofattbart. Man hör mycket stolligheter i den här kammaren, och jag har hört mycket genom åren. Miljöpartiet och Vänsterpartiet säger på fullt allvar här i talarstolen att de om de fick bestämma tänker stänga ned verksamheten. Åk ut och tala med polisen på länskriminalavdelningar och rikskriminalpolisen eller de på den internationella åklagarkammaren som försöker upprätthålla lag och ordning i det här landet. De skulle nästan börja gråta, vill jag påstå. Skulle detta bli allvar vore det mycket allvarligt.

För Folkpartiets del tittar vi varje dag på hur vi ytterligare kan förfina de kontrollmekanismer och beslutsprocesser vi använder för att skydda och motverka alla onödiga och oacceptabla integritetskränkningar. Men det blir helt orimligt att debattera detta med personer som hävdar att vi avlyssnar, som Vänsterpartiet menar, ”kreti och pleti”. Är det den åsikt ni

har på Vänsterpartiets möten att man avlyssnar kreti och pleti med rumsavlyssning har ni tappat konceptet och gått in i en annan värld.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 28 JOHAN LINANDER (C):

Herr talman! De lagar som vi nu debatterar är

- lagen om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott, som brukar kallas preventivlagen,
- lagen om åtgärder för att utreda vissa samhällsfarliga brott, det vill säga utredningslagen,
- 3 § i lagen om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet, ett långt namn på en lag som brukar kallas underrättelselagen, samt
- lagen om hemlig rumsavlyssning, det vill säga buggningslagen.

Det är lagar som potentiellt kan användas för att inskränka människors personliga sfär. Det är också syftet med dem. Syftet är att utreda brott. För att kunna göra det måste man kunna komma närmare in på dessa personer än vad de känner till.

Dessa fyra lagar har utretts i en utredning som heter *Hemliga tvångsmedel mot allvarliga brott*. Sten Heckscher, som var utredare, levererade en nästan 900 sidor lång utredning under förra året. Utredningen kom fram till att de hemliga tvångsmedlen används relativt sällan.

Jens Holm stod här tidigare i replikskiftet med Patrick Reslow och påstod att man avlyssnade kreti och pleti. I genomsnitt gavs det 54 tillstånd till buggning per år och 36 tillstånd enligt preventivlagen i snitt per år. Det kan man knappast kalla att avlyssna kreti och pleti.

Det är dessutom totalt verklighetsfrånvänt, eftersom vi vet att det tar oerhört mycket resurser från polisen att syssla med den här typen av tvångsmedel. Bara resursfrågan gör att man begränsar sig så mycket det bara går. När dessa tvångsmedel måste användas är det klart att polisen ska kunna använda dem.

Utredningen kom fram till att buggning har använts främst vid misstanke om grov organiserad brottslighet medan de övriga tvångsmedlen har använts främst av Säkerhetspolisen vid till exempel misstanke om terroristbrott och spioneri.

Herr talman! Eftersom Miljöpartiets Maria Ferm och Vänsterpartiets Jens Holm inte tycks ha läst utredningen tänkte jag citera lite ur den: ”Sammantaget har vi även beträffande lagen om hemlig rumsavlyssning bedömt att vår kartläggning ger stöd för att beaktansvärd nytta förekommit vid tillämpningen. Detta gäller såväl inom den öppna polisens som inom Säkerhetspolisens område.”

Vidare sägs: ”Vid vår kartläggning av tillämpningen har det kommit fram att beaktansvärd sådan nytta förekommit vid Säkerhetspolisens tillämpning av såväl 2008 års utredningslag som lagen om hemlig rumsavlyssning. Sammantaget har vi bedömt att det finns ett starkt behov av att kunna använda hemliga tvångsmedel vid förundersökningar avseende kontraterrorism, kontraspionage och författningsskydd.”

Är det inte lite väl fräckt att som Miljöpartiet och Vänsterpartiet hävda att det inte finns en tillräckligt bra utredning? Hur skulle utredningen ha sett ut? Skulle det vara 9 000 sidor i stället för 900 för att vara en tillräckligt bra utredning så att ni skulle vara nöjda? Sanningen är snarast att ni representerar oppositionspartier, och ni agerar verkligen som att ni passar i opposition.

I det sammanhanget kan jag tillägga att mycket av det ni säger vad gäller integritetsfrågor är bra. Centerpartiet håller med om att många åtgärder behövs för att stärka skyddet av den personliga integriteten. Men att samtidigt dra slutsatsen att vi måste göra det sämre för polisen att bekämpa grov organiserad brottslighet och terrorism är något helt annat. Vi måste klara både integritetsskyddet och kampen mot den grova organiserade brottsligheten.

Ni föreslår att preventivlagen, utredningslagen, underrättelselagen och buggningslagen ska upphävas. Det kvittar i övrigt vad ni säger. Vill ni inte förlänga kommer de att upphöra den 1 januari 2014. Det skulle innebära att Säkerhetspolisen och den vanliga polisen inte längre skulle ha de viktiga verktygen för att bekämpa grov och systemhotande brottslighet.

Till de kriminella som skjuter mot varandra i gängen i Göteborg kan man bara säga: Stort grattis! Man kan säga till terrorister som planerar att skjuta journalister som står upp för yttrandefriheten: Stort grattis! Man kan också säga till länder som sysslar med flyktingspionage mot regimkritiker som flytt till Sverige: Stort grattis! Vänsterpartiet och Miljöpartiet bjuder på en tidig julafton.

Herr talman! Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.
(Applåder)

Anf. 29 MARIA FERM (MP) replik:

Herr talman! Jag tycker att det ganska ofta blir lite märkligt när vi har de här diskussionerna och det från regeringens håll framstår som att man antingen är för allt de föreslår eller emot att över huvud taget försöka bekämpa den grova organiserade brottsligheten. Ingenting kunde ju vara längre ifrån sanningen.

Det är såklart jätteviktigt att vi har effektiva metoder för att bekämpa grov organiserad brottslighet. Det är någonting jag tror att vi alla är överens om, och jag tror att det lite grann infantiliserar debatten att försöka hävda något annat. Däremot ser vi att lagarna är förknippade med stora problem. Lagarna har funnits sedan 2008, så det är inte så otroligt lång tid. Det är inte heller så att Sverige inte på något sätt bekämpade grov organiserad brottslighet före 2008, då ni för övrigt också var i regering.

Vi har inte sagt att det inte finns ett behov av hemliga tvångsmedel; tvärtom tror jag att det finns ett sådant behov. Men inte förrän de problem vi har sett under de här åren är åtgärdade kan vi överväga någon typ av permanentning. Det måste också bli en stor förbättring av integritetsskyddet innan det kan komma på tal. Vi har nämligen sett att polisen till exempel inte gallrar uppgifter som de ska, att uppteckningar som har tagits fram via hemliga tvångsmedel inte förstörs som de ska och till exempel – vilket Säkerhets- och integritetsskyddsutskottet påpekade i januari – att polisen i realtid har genomfört olovlig övervakning.

De här sakerna måste åtgärdas, och därför skulle jag vilja fråga Johan Linander hur det kommer sig att regeringen under de här åren inte har gjort någonting för att förändra situationen och komma till rätta med de problem vi gång på gång ser.

Anf. 30 JOHAN LINANDER (C) replik:

Herr talman! Ja, det blir lite svårt i debatten. Den ena parten, i det här fallet Maria Ferm, sade tidigare i talarstolen att medborgare övervakas, och vi hörde tidigare Jens Holm tala om att ”personer” eller ”man” avlyssnas. Om man inte börjar med att se att det är vid väldigt få tillfällen lagarna används och att de som på något sätt övervakas är misstänkta för mycket, mycket grov brottslighet blir det en väldigt konstig diskussion.

Det är klart att vi från alliansregeringen har vidtagit en lång rad olika åtgärder för att förbättra integritetsskyddet till exempel vad gäller offentliga ombud, vilket vi har utökat. Det återkommer vi till när lagarna ska permanentas – för det ska de. Det räcker att läsa propositionen. Jens Holm ställde en fråga tidigare, och hade han läst propositionen hade han fått svaret där.

Jag skulle i stället vilja ha svar på en sak. Både V och MP säger att de visst kan tänka sig vissa hemliga tvångsmedel. Ja, hemliga tvångsmedel är ju även kameraövervakning och telefonavlyssning. Kan vi få svar på om ni vill ha de fyra lagarna eller om ni inte vill ha dem?

Svarar ni att ni kan tänka er de fyra lagarna och att ni kan tänka er buggning med mera men att vi måste ha ett bättre integritetsskydd, vilket vi får höra – hur ska då integritetsskyddet se ut? Handlar det om att tillätta en integritetskommission, och så är ni nöjda och säger ja till det här? Eller är det faktiskt så, vilket jag tror, att ni kommer att säga nej till de här lagarna oavsett vilka förändringar i integritetsskyddet regeringen kan tänkas göra?

När det sedan gäller olika fall där granskningar och internrevisioner kommer fram till att det har begåtts misstag kan jag säga att jag tror att Internrevisionen har några anmärkningar på Rikspolisstyrelsens styrelse, där både Maria Ferm och jag sitter, varje gång. Sedan lyssnar polisen på det, följer det och rättar till. Det visar alltså bara att det är bra att man granskar. Skulle vi inte granska skulle vi inte hitta någonting.

Anf. 31 MARIA FERM (MP) replik:

Herr talman! Det var i och för sig inte Internrevisionen jag hänvisade till, utan Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden. Det finns dock flera olika instanser som just granskar den personliga integriteten.

Det är för övrigt ett av problemen: Ansvaret är väldigt utspritt, och ingen har det heltäckande ansvaret för just integritetsskyddet. För att svara på din fråga är alltså en av de första åtgärderna som behöver genomföras att inrätta en integritetsskyddsmyndighet som får det samlade ansvaret för detta. Det tror jag är en väldigt viktig åtgärd eftersom vi nu faller mellan stolarna och det är flera olika myndigheter som har delansvar i det. Det är alltså en viktig del.

En annan viktig del som skulle förbättra situationen är att offentliga ombud också bör medverka i ärenden om hemlig teleövervakning. Det är faktiskt en konkret fråga som skulle förbättra situationen och som jag gärna skulle vilja veta vad Johan Linander har att säga om.

För att återkomma till den grundläggande kritiken är dock den utredning som har gjorts och det Johan Linander lyfte fram tidigare, att det finns ett behov av lagstiftningen, inget jag på något sätt har sagt något annat om. Däremot ser jag väldigt stora problem med att vi nu har haft lagarna i fem års tid och att regeringen inte har gjort någonting för att komma till rätta med brister som gång på gång har påtalats av olika myndigheter. Det har till exempel påtalats av Säkerhets- och integritetsskyddsmyndigheten, men även av flera andra.

Det handlar om gallring av uppgifter, att man inte förstör de uppteckningar som kommer fram och så vidare. Det är någonting som gång på gång påtalas, och jag känner mig absolut inte bekväm med att gå vidare med lagarna utan att vi rättar till de brister som finns. Där tycker jag inte att regeringen har gjort någonting för att ta det här på allvar, och jag vill se en förändring.

Anf. 32 JOHAN LINANDER (C) replik:

Herr talman! Det är beklagansvärt att Maria Ferm blandar ihop olika saker. De saker du pekar på, som att man inte gallrar ordentligt i registret, har egentligen ingenting med just de fyra lagarna att göra. Det handlar kanske om att ni inte har förtroende för att polisen sköter sitt uppdrag, och det är sorgligt i sådana fall.

Ni har sett att det finns några problem. Ja, det finns det säkert, men vi brukar hitta några problem när vi granskar på olika sätt. Sedan rättar man sig efter det och gör bättre. Det är därför man har granskning. Vad ni säger är dock att ni drar slutsatsen att vi ska göra det enklare för de grovt kriminella att verka i Sverige. Ni måste åtminstone vara så ärliga att ni förstår vad era egna förslag innebär. Om ni säger att vi inte ska ha de här fyra lagarna från årsskiftet – för det är precis vad ni säger – säger ni samtidigt att det ska bli enklare för grovt kriminella att verka i Sverige. Det är slutsatsen, och ingen annan.

När det gäller offentliga ombud vid hemlig kameraövervakning är det kanske en viktig fråga, men det har inte heller med det här att göra.

(MARIA FERM (MP): Det var hemlig teleövervakning.)

Ja, hemlig teleövervakning – det är också ett tvångsmedel som används, och vi får en redovisning en gång per år.

När det gäller offentliga ombud ska man veta att det finns oerhört många tillfällen som kriminella byter telefoner och kort i telefonerna. Man måste ha ett nytt tillstånd varje gång för att kunna avlyssna det nya kortet. Det går ofta väldigt snabbt, och det är därför det också behövs interimistiska beslut – man behöver göra det på minuten. Att kalla in ett offentligt ombud och gå till domstolen tar betydligt längre tid, och då blir det enklare för kriminella.

Man måste hela tiden avväga hur vi klarar integritetsskyddet samtidigt som vi klarar att bekämpa den grova organiserade brottsligheten. Vänsterpartiet och Miljöpartiet är bra på att bry sig om integritetsskyddet – det säger jag också – men ni klarar inte av den andra delen. Man måste kunna möta båda sidor.

(Applåder)

Anf. 33 RICHARD JOMSHOF (SD):

Herr talman! För vilken gång i ordningen vi står och debatterar hemliga tvångsmedel i kammaren vet jag inte. Detta är mitt tredje år i riksdagen, och jag kan tänka mig att ni har debatterat dem tidigare.

Våra synpunkter och ståndpunkter i det här fallet borde vara kända vid det här laget. Vi stöder inga reservationer i dag, men jag har några saker jag ändå vill säga.

Betänkandet handlar alltså, vilket jag tror att alla har sagt, om att de lagar som tillåter hemliga tvångsmedel – hemlig teleavlyssning, hemlig kameraövervakning och så vidare – ska vara fortsatt giltiga fram till december 2014. Det är så klart vår uppfattning att hemliga tvångsmedel är ett kraftfullt och effektivt verktyg mot den grova brottsligheten när de används.

Jag vill än en gång lyfta fram regeringens årliga redovisning av användning av hemlig teleavlyssning, teleövervakning och kameraövervakning. I den senaste skrivelsen kunde vi som sagt läsa att den brottsutredande nytta man talar om vid användning av hemliga tvångsmedel var 72 procent under 2011. Det har jag nämnt en gång tidigare, och jag tänker ta upp det igen, för jag tycker att det är ganska viktigt. Vi kunde också läsa att brottsmisstanke har avskrivits för 154 personer under samma år efter spaning med hemliga tvångsmedel.

Detta tycker jag är ganska viktigt. Naturligtvis är det så att det är integritetskränkande verktyg – så är det. Men det är naturligtvis alldeles utmärkt att verktygen också kan användas till att konstatera att vissa människor faktiskt är oskyldiga och att man kan plocka bort dem från polisens radar.

När det gäller den här sortens tvångsmedel finns det väldigt stränga restriktioner. Vi tycker nog att de är lite för stränga.

Jag vill hänvisa till Brottsförebyggande rådets utredning *Bekämpning av organiserad brottslighet* från 2011. I den framkommer det att svenska poliser och åklagare anser att användning av hemliga tvångsmedel är elementär för att bekämpa organiserad brottslighet. Men eftersom lagstiftningen är för restriktiv används den mest för att utreda narkotikabrott, skriver man. Och när det gäller narkotikabrott anser man, enligt utredningen, att det är en alldeles för smal träffyta för att det här ska kunna användas tillräckligt effektivt mot den organiserade brottsligheten.

Jag har lyft fram Danmark tidigare och tänker göra det igen. I vårt grannland Danmark ser det lite annorlunda ut. Svend Foldager, chefen för utredningsverksamheten i Köpenhamn, berättade i Sydsvenska Dagbladet för en tid sedan att man använder massiv teleavlyssning – jag tror att det var det uttryck han använde – för att motverka den organiserade brottsligheten och lösa gängmorden. Man har också mer effektiva resultat när det gäller att lösa den här typen av brott än vi har i Sverige. På grund av det som vi anser vara en bättre avvägd lagstiftning kan alltså polisen i Danmark använda teleavlyssning för brott med lägre straffvärde, till exempel förberedelse för grov misshandel. Och man får en större träffyta mot den organiserade brottsligheten i Danmark. Det är bra. Vi önskar att man kunde tänka på liknande sätt här i Sverige.

Jag vill passa på att ta upp en sak som berör. Det är det här med skjutningar. Situationen med de kriminella uppgörelserna innefattande skjutningar är akut. Senast i morse fick vi höra om en ny skjutning. Jag

tror att det var i Helsingborg. Vid sidan av ett starkt gränsskydd kring såväl Sverige som Schengen och skärpt straff för grovt vapenbrott menar jag att hemliga tvångsmedel är en viktig pusselbit för att komma åt grovt kriminella och den här sortens verksamheter, som skjutningarna.

Vi välkomnar lagarna. I det här fallet tycker vi faktiskt att regeringen i stort sett – det måste jag erkänna – är ganska bra. Det händer en och annan gång att vi tycker det – jag ser att Johan rycker till, och jag förstår det. Vi tycker att det är bra att man förlänger lagarna, och vi gläds åt att man aviserar att det ska komma förslag om att göra dem permanenta.

Jag vet inte om jag kan säga att jag är glad för att Miljöpartiet och Vänsterpartiet har de åsikter de har, men det är ändå bra att de är tydliga – det har redan konstaterats. De reserverar sig nämligen för att man helt ska avskaffa användning av hemliga tvångsmedel. Det blir en sorts lucka om de får bestämma. Johan Linander kallar det för julafton. Jag tycker nog att det var ett ganska bra uttryck, för det är precis det som det blir för den grovt organiserade brottsligheten. Det blir alltså en lucka i tiden där de kan få tillåtelse att bete sig precis hur som helst, i stort sett utan att det finns någon möjlighet att komma åt dem.

Jag kan inte bara säga att regeringen gör bra saker. Jag måste också vara lite kritisk. Det är bra att man förlänger lagarna. Det är bra att man vill göra dem permanenta. Vi önskar dock att man kunde snekla lite mer på vårt grannland Danmark och se hur man där använder den här sortens lagar. Det handlar om att man helt enkelt har sänkt gränserna för när hemliga tvångsmedel ska få användas.

Anf. 34 STEFAN SVANSTRÖM (KD):

Herr talman! Under hösten har vi genom medierna kunnat följa ett upptrappat våld mellan rivaliserande kriminella gäng i Göteborgs förorter. Det är ett våld som blir alltmer farligt för allmänheten och inte bara för de kriminella själva.

Senast i slutet av oktober genomfördes en rad skjutningar som slutade med att en 17-åring skadades av en missriktad kula när en gängmedlem besköt en annan inne på en thairestaurang i Hisings Backa. Måltavlan var en 20-åring som fick ett skott i benet från nära håll. Trots intensiva spänningar har ännu ingen kunnat gripas för dådet.

Totalt har polisen noterat över 50 skottlossningar i Göteborgsområdet den senaste tiden, 8 med dödlig utgång, 30 med personsador av olika allvarsgrad. De flesta av dåden bedöms relatera till ett upptrappat krig mellan rivaliserande gäng som främst sysslar med olika former av narkotikahandel.

Göteborg är inte ensamt. Enligt Brå finns ingen säker statistik över hur många skjutningar som sker mellan kriminella gäng, men det mesta tyder på att det gängrelaterade våldet har ökat i takt med att förekomsten av illegala vapen också ökat. Värst drabbat av skjutningar är Malmö, där det under åren 2010 och 2011, den senast tillgängliga statistiken, genomfördes 309 rapporterade skjutningar. I Stockholm genomfördes under samma period 180 skjutningar, och i Göteborg var det 84 stycken. I det senare fallet bedömdes 35 som gängrelaterade.

Kriminellas våld mot kriminella ses ibland som förmildrande, men det är inte sällan som våldet drabbar även dem som inte har en kriminell bakgrund. Det är därför av högsta prioritet att kampen mot den grova

organiserade brottsligheten liksom annan grov brottslighet ges fortsatt starkt stöd genom de beslut vi fattar här i Sveriges riksdag.

Herr talman! Kriminella nätverk utgör i sanning en cancersvulst på samhällskroppen. Där de etablerar sig tenderar de att växa och bilda ett slags stat i staten. Ja, ibland kan det till och med bli en starkare kraft än staten själv, med förgreningar såväl i närings- och föreningsliv som i rättsväsen och i politiken.

Vi känner detta kanske allra bäst från fiktiva beskrivningar av den italienska maffian och dess förgreningar, men verkligheten är tyvärr inte långt från dikten. Även i Sverige finns organiserad brottslighet av olika slag, från unga gäng i förorten till yrkeskriminella nätverk.

Dessa nätverk drivs i grunden av samma gemenskapstanke som de flesta av oss omhuldar i vår vardag. Oavsett om det är samvaron i en familj, ett företag, en förening eller en församling förenas människor i gemensamma intressen och binds samman. Gemensamt är att medlemmarna ofta skyddar det gemensamma intresset när det ifrågasätts utifrån. Detta gör den grova organiserade brottsligheten svårare att bekämpa än traditionell grov brottslighet, där enskilda kriminella utför de brottsliga handlingarna.

I det här sammanhanget bör också nämnas den internationella organiserade brottsligheten, som i det kalla krigets kölvatten antagit nya och allt grövre former.

Det rör bland annat framväxten av terrorism, och samhällsomstörtande verksamhet är inte sällan grundad i antidemokratiska rörelser runt om i världen. Hot och angrepp från dessa nätverk har vid flera tillfällen drabbat västländer. Mest känd är terrorattacken den 11 september 2001, som krävde nära 5 000 människoliv i New York och Washington. Från europeisk sida minns vi också terrorattackerna mot Madrid 2004 och London 2005.

Det rör också verksamheter riktade mot andra länder men som planeras och orkestreras från vår del av världen. Här finns ett färskt exempel, belägringen av Westgategallerian i Nairobi i september, vilken krävde 72 människoliv. Bland de misstänkta förövarna finns en norsk medborgare, och medieuppgifter har gjort gällande att även svenska medborgare kan ha varit inblandade i planeringen.

Herr talman! Det är bland annat mot denna bakgrund, och med tanke på annan i samhället förekommande grov brottslighet eller andra särskilt allvarliga brott som skadar vårt lands intressen, som riksdagen på regeringens förslag låter polisen och Säkerhetspolisen få tidsbegränsad tillgång till olika former av hemliga tvångsmedel, såsom hemlig rumsavlyssning, avlyssning eller övervakning av elektronisk kommunikation, teleavlyssning, kameraövervakning och postkontroll.

Det bör inte förringas att användandet av hemliga tvångsmedel innebär ett ingrepp i den personliga integriteten. Därför finns också mycket strikta bestämmelser för när och i vilka sammanhang som hemliga tvångsmedel får användas, hur de får användas och vilka skyldigheter som åligger det allmänna när de har använts.

Exempelvis rör användningen genomgående brott av sådan art att påföljden ska vara minst fyra års fängelse. Och det är endast i de fall där användandet av hemliga tvångsmedel kan antas underlätta en förunder-

sökning eller förhindra att brott begås. I de fall hemliga tvångsmedel använts ska den som varit utsatt också underrättas om detta i efterhand.

Villkoren för hur dessa tvångsmedel får användas regleras i fyra olika lagar som av riksdagen tidigare givits begränsad giltighet fram till utgången av detta år. Det finns en anledning till att giltighetstiden begränsades. Regeringen bedömde visserligen att användandet av hemliga tvångsmedel effektivt skulle underlätta brottsbekämpningen, men det rör sig om nya metoder som förtjänar att utvärderas innan de permanentas, inte minst när det gäller integritetsaspekterna.

En sådan utvärdering lämnades till regeringen i juni 2012. Förre rikspolischefen Sten Heckscher konstaterar att hemliga tvångsmedel används i mycket liten utsträckning. Totalt runt 50 tillstånd har årligen medgetts för vart och ett av de tre tillämpningsområdena. I de fall där hemliga tvångsmedel använts bedöms de ha haft stor betydelse för utredningsarbetet och det brottsförebyggande arbetet i ca 30–70 procent av fallen. Utredaren bedömde således att det fanns skäl att permanenta åtgärderna – med vissa förändringar.

Samtidigt som det finns tungt vägande skäl att permanenta de gällande lagarna finns också skäl att göra en avvägning av den grundlagsstadgade rätten till personlig integritet. Sådant arbete pågår just nu inom Regeringskansliet, och regeringen gör bedömningen att en proposition med anledning av utredningens betänkande kan lämnas tidigast under hösten.

Med hänsyn till riksdagens behandling kommer dock lagstiftningen inte att kunna träda i kraft förrän tidigast under 2014. Därför är det rimligt att de lagar som gäller i dag också tillåts gälla fram till dess ny lagstiftning träder i kraft.

Herr talman! Samhället har ett ansvar att i första hand förebygga och i andra hand ingripa och skipa rättvisa när människor eller samhällsintressen utsätts för grov brottslighet. Genom det tillfälliga införandet av hemliga tvångsmedel har polisen och Säkerhetspolisen fått viktiga verktyg i denna kamp. Låt oss inte ta ifrån dem dessa verktyg i väntan på att ett permanent regelverk kommer på plats.

Med detta yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.
(Applåder)

Anf. 35 MORGAN JOHANSSON (S):

Herr talman! Det är Socialdemokraternas bestämda uppfattning att dessa lagar behövs. Det är inte, som hävdas, kreti och pleti som dessa lagar används mot. Det är fråga om dem som misstänks för mord, grovt rån, människohandel, våldtäkt mot barn, grovt narkotikabrott eller den typen av brott. Särskilt mot bakgrund av hur den organiserade brottsligheten har utvecklats på senare år är det viktigt att också utveckla starka instrument för att bekämpa den typen av brott. Här har nämnts till exempel alla skjutningar. Vi socialdemokrater är dessutom beredda att gå längre i en del avseenden när det gäller tvångsmedel. Vi vill till exempel avlyssna dem som misstänks för grova vapenbrott. Också där ser vi den tydliga kopplingen mellan grov organiserad kriminalitet och grova vapenbrott.

Frågan har utvärderats. Det har påpekats flera gånger i debatten. Sten Heckscher, tidigare socialdemokratisk minister, tidigare rikspolischef, tidigare ordförande för Högsta förvaltningsdomstolen och tidigare kammarrättspresident, har lagt fram en utredning till regeringen där denna fråga har utvärderats. I betänkandet framgår att av kartläggningen har utredningen dragit slutsatsen att tillämpningen av samtliga tre lagar har medfört en beaktansvärd nytta och att det finns ett påtagligt behov av reglering. Vidare gör utredningen bedömningen att den svenska regleringen lever upp till såväl regeringsformens som Europakonventionens krav.

Det är solklart att denna utvärdering har gjorts. Utredningen är inget hafsvverk utan gedigen och ordentlig. Därför frågar man sig, nu när regeringen kommer tillbaka till riksdagen, varför lagstiftningen inte permanentas. Betänkandet lades fram för över ett år sedan, i juni 2012. Det är klart att man misstänker att statsråden i regeringen inte är överens om hur lagarna ska se ut eftersom tidsutdräkten har varit så lång.

Vi hörde i tidigare inlägg att det ska komma en proposition under hösten. Min reaktion är att undra vilken höst. Den finns inte med i propositionslistan för den här hösten. Är det den här hösten vi talar om? Jag tycker att regeringen borde lägga fram ett förslag om att permanenta lagstiftningen.

När man nu har hört denna debatt kan det vara på sin plats med en liten historielektion. Det har under lång tid varit en diskussion inom båda blocken. Den socialdemokratiska regeringen lyfte upp frågan om avlyssning och buggning redan för drygt tio år sedan. Inledningsvis i den diskussionen var Moderaterna emot. När Thomas Bodström sedan lade fram förslaget 2006 var Moderaterna och Folkpartiet med medan Centern och KD var emot. Ni var till och med så mycket emot att ni använde er av möjligheterna som finns i regeringsformen för en minoritet att blockera en lag. Ni sköt upp hela lagen ett helt år. Så såg det ut på den tiden.

Diskussionerna inom det borgerliga blocket och inom det rödgröna blocket har varit intensiva. Vi socialdemokrater har varit konsekventa i den delen att vi har sagt att eftersom den organiserade kriminaliteten har ökat måste vi se till att öka möjligheterna för rättsväsendet att agera.

Man ska aldrig glömma integritetsfrågorna och integritetsskyddet. Inte minst Maria Ferm har lyft fram möjligheten att inrätta någon form av ny integritetsmyndighet. Den frågan finns med i en av reservationerna. Vi förhandlar nu med regeringen om direktiv till en ny parlamentariskt sammansatt kommitté för integritetsfrågor som kommer att få i uppdrag att se över hur en sådan myndighet kan se ut. Jag ser fram emot att få se direktiven. Vi behöver samla hela frågan under en samma och myndighet. Det är en kommande process som nu inleds.

I detta anförande instämde Kerstin Haglö och Mattias Jonsson (båda S).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 14 §).

Civilutskottets betänkande 2013/14:CU5

En tydligare lag om kommunernas bostadsförsörjningsansvar (prop. 2012/13:178)
föredrogs.

*En tydligare lag om
kommunernas bostads-
försörjningsansvar*

Kammaren biföll utskottets förslag att ärendet fick avgöras efter endast *en* bordläggning.

Anf. 36 MARKUS WIECHEL (SD):

Herr talman! Regeringen har lämnat direktiv till en parlamentarisk kommitté att utreda och vid behov föreslå förändringar i det regelverk som styr fysisk planering och framtagande av planeringsunderlag på regional nivå som krävs för att tillgodose bostadsförsörjningsbehovet och en långsiktigt hållbar utveckling i alla delar av landet.

Den parlamentariska kommittén har till uppgift att utvärdera systemet med regionplanering och hur detta förhåller sig till bland annat systemen med regionala utvecklingsstrategier respektive länsplaner för transportinfrastruktur.

Jag ser detta som något positivt, och jag anser att det är viktigt att kommittén dessutom utvärderar hur hanteringen av bostadsförsörjningsfrågorna fungerar i dag. Uppdraget ska vara klart och redovisas senast den 27 mars 2015. Jag menar att kommittén bör ges tilläggsdirektiv som innebär att den ska utarbeta ett förslag om att flytta den strategiska översiktsplaneringen till regional nivå med syfte att stärka bostadsförsörjningen i kommunerna. Utredningen bör naturligtvis uppmärksamma förekommande nackdelar med en sådan ordning och väga nackdelarna mot de fördelar för bostadsförsörjningen som finns att finna. Det är högst sannolikt att en sådan avvägning får skilda resultat för olika delar av landet.

Problemen med bostadsförsörjningen är allra störst i de tre storstadsregionerna. Behovet av en starkare och tvingande regional planering framstår som särskilt angeläget där. Utredningen ska därför särskilt pröva om det finns skäl att särreglera en ordning som innebär att översiktsplaneringen flyttas till regional nivå endast i dessa regioner.

Herr talman! Så sent som i går kunde man läsa i Riksdag & Departement om tre KTH-professorer som tydliggjort i en rapport att det kommunala planmonopolet borde avskaffas. Det är ett måste att införa ett mer regionalt perspektiv och att bygga mer. Det var deras främsta förslag för att öka bostadsbyggandet.

När till och med bostadsministern har sagt att det gjorde ont i kroppen för att rapporten var så bra förstår jag inte varför regeringen valt att inte föreslå precis det jag föreslår. Bostadsbristen i många delar av landet är faktiskt akut.

Herr talman! Eftersom jag menar att bostadsbristen är ett stort problem och behöver åtgärdas anser jag att översiktsplaneringen ska ske på regional nivå, framför allt i våra storstadsområden. Arbetet med detta borde sätta i gång redan nu, varför jag vill yrka bifall till reservationen och därmed bifall till de två SD-motionerna.

Anf. 37 OLA JOHANSSON (C):

Herr talman! Vi är två anmälda talare för att diskutera en så viktig fråga som kommunernas bostadsförsörjningsansvar. Förutom det så finns det ett särskilt yttrande från Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet som sammanfattningsvis säger att det behövs en rad åtgärder för att öka takten i bostadsbyggandet och förenkla. Men att kommunerna ska få ett ökat och tydligare ansvar för bostadsförsörjning är ett så futtigt och meningslöst förslag att det inte är värt att kommentera, än mindre att debattera i Sveriges riksdag. Så har vi ett motförslag från Markus Wiechel och Sverigedemokraterna där man i mångt och mycket hänvisar till sin egen bostadspolitiska motion. Vad man kan säga om den motionen är att den är en katalog över de flesta förslag som förs fram av de olika parterna i bygg- och fastighetsbranschen, alltifrån Hyresgästföreningen till Fastighetsägarna – om man bortser från att Sverigedemokraterna vill minska människors rörelsefrihet i landet och införa någon typ av passlogga för människor som har fått uppehållstillstånd i Sverige.

Om man slår samman allt detta får man en söt kompot som visserligen är lätt att svälja och som kanske också mättar tillfälligt, men det är väldigt lite som kommer ut i form av konkreta resultat. Om man ska säga någonting positivt om den är det väl att den är heltäckande som en våt filt.

Att få fart på bostadsbyggandet är ingen quick fix. Framför allt är det inte *en* lösning som krävs utan flera om man ska förena hållbarhet med kostnadseffektivitet, tillväxt i storstäder med att öka aktiviteten på landsbygden och i bruksorterna, där storstädernas brist på bostäder slår tillbaka med låga fastighetsvärden och en ovilja att investera i bostäder.

Det som Sverigedemokraterna vill och som Markus Wiechel säger i dag är att man ska ta ifrån kommunerna ansvaret för den översiktliga planeringen och flytta beslut och dialog längre från de människor som berörs. För Centerpartiet är det kommunala självstyret en av grundpelarna i ett öppet demokratiskt samhälle där fler får vara med och bestämma. Vi vill delta i, avvakta, vara delaktiga i och påverka den parlamentariska utredning som är tillsatt och som Markus Wiechel nämnde i sitt anförande. Han tyckte att vi skulle gå ännu längre. Vi motsätter oss det.

I sin partimotion säger Sverigedemokraterna att den strategiska översiktsplaneringen behöver flyttas över från kommunal till regional nivå, gärna överallt men åtminstone i de tre storstadsregionerna. De fortsätter med att säga att det kommunala bostadsförsörjningsansvaret är otidsenligt när arbetsmarknaden har blivit mer regional.

Sverigedemokraternas politik betyder att medborgarna fråntas inflyandet, som i stället ges till staten genom länsstyrelserna eller regionerna. Åtminstone i Halland har man fullt upp att göra med sjukvårdsfrågor, frågor om vissa av skolorna och kollektivtrafiken. Oavsett om regioncentret heter Stockholm, Vänersborg, Halmstad eller kanske Göteborg kommer invånarna i min egen hemkommun, Kungsbacka, att uppleva att de inte kan påverka hur den egna kommunen ska växa och utvecklas i framtiden. De folkvalda där kommer inte att kunna avkrävas något ansvar för de planer som upprättats av tjänstemän och byråkrater, som sitter utanför den egna kommungränsen, för att sedan beslutas av sådana som man inte med en valsedel kan rösta fram eller bort. Om man inte har varit med själv i att ta fram och samråda om en översiktsplan, inte suttit i

kommundelar och hört var kollektivtrafikstråken ska gå någonstans, var stödpunkterna för kommunal service, skolor och äldreboende ska finnas för att kombineras med en försiktig eller en mer expansiv utveckling av bostäderna, inte varit med och diskuterat möjligheterna att prova en mer strandnära bebyggelse i ett LIS-område eller vilka åtgärder som behövs för att bryta utanförskapet och den negativa utvecklingen i ett miljonprogramsområde genom satsningar på blandade upplåtelseformer och nyinvesteringar i skolorna, då vet man inte vad man pratar om när man vill flytta över ansvaret för den strategiska översiktsplaneringen till en regional nivå.

Om ett sådant förslag har letats upp i katalogen över populära bostadspolitiska ståndpunkter hade det varit klokt för ett nytt och oerfaret parti att ställa frågan till de egna kommunala representanterna, i den mån de har intagit sina platser, vad de tycker om att någon annan ska ta ansvaret för den översiktliga planeringen i deras hemkommuner.

Det som föreslås i regeringens proposition är att kommunerna i högre grad ska ta hänsyn till nationella och regionala mål genom att skärpa skrivningarna i lagen om bostadsförsörjningsansvaret och även i plan- och bygglagen. Det ligger inte i någons intresse att frånta kommunerna vare sig planmonopolet eller bostadsförsörjningsansvaret. Inte heller ska vi ta ifrån kommunerna rätten att använda sina egna allmännyttiga bostadsföretag för att nå sina egna bostadspolitiska mål. Däremot måste vi förenkla reglerna och tillåta kommunerna att genomföra detaljplanprocesserna snabbare, effektivare och mer transparent. För att det ska vara möjligt ska vi i stället förstärka kommunernas möjligheter att involvera kommuninvånarna så tidigt som möjligt i processen i översiktsplaneringen och i utarbetandet av särskilda planprogram.

Avslutningsvis, herr talman, vill jag som det goda exemplet på ett frivilligt och framgångsrikt samarbete mellan kommuner, landsting och stat lyfta fram den Stockholmsförhandling som presenterades i förrgår. Det är en överenskommelse mellan staten, Stockholms läns landsting, Stockholms stad, Nacka kommun, Solna stad och Järfälla kommun som innebär att tunnelbanan byggs ut till Nacka, Arenastaden och Barkarby och att den blåa linjen byggs ut till Gullmarsplan och kopplas samman med den gröna linjen för en kraftfullt ökad kapacitet genom centrala Stockholm. Detta hade inte varit möjligt utan Alliansens genomförandekraft och Centerpartiets aktiva roll i regeringen, kommuner och landstinget i Stockholm.

En tryggad utbyggnad av tunnelbanan skapar förutsättningar för en ökad bostadsbebyggelse. Överenskommelsen innebär också att kommunerna åtar sig att själva eller genom annan markägare uppföra 78 000 bostäder i tunnelbanans närområde fram till 2030.

Herr talman! Det är lite synd att det bara är Markus Wiechel från SD som är här för att ta debatten om hur vi ska förbättra samverkan mellan de olika nivåerna, öka medborgarinflytandet och understryka kommunernas ansvar för att ha en aktiv och transparent markpolitik med en förutsägbar, öppen och effektiv planering för bostäder och serviceverksamheter, kollektivtrafik och infrastruktur som ökar attraktionskraften, inte bara i storstadsregionerna utan också i de kommuner och regioner som behöver öka sin inflyttning från när och fjärran för att klara välfärden i framtiden. Regional planering och ett starkt kommunalt planmonopol i

kombination garanterar detta. Om vi inte klarar att ta ansvar för bostäder i storstäderna driver det upp fastighetspriserna, och det i sin tur driver upp skuldsättningen så att det blir ännu svårare att bygga på landsbygden.

Herr talman! Jag yrkar ett kraftfullt avslag på Sverigedemokraternas förslag att frånta 290 kommuner deras viktiga uppgift att planera för bostäder åt den egna befolkningen och bifall till förslaget i betänkandet samt till regeringens proposition.

(Applåder)

I detta anförande instämde Oskar Öholm (M).

Anf. 38 MARKUS WIECHEL (SD) replik:

Herr talman! Jag håller först och främst helt med Ola Johansson om vikten av frågan. Det är beklagligt att det bara var jag och Ola som hade satt upp sig på talarlistan.

Jag har egentligen bara en fråga. Jag tyckte att det var rätt tydligt, men jag vill få det ännu tydligare: Menar Ola Johansson att regeringen inte kommer att avskaffa det kommunala planmonopolet?

Anf. 39 OLA JOHANSSON (C) replik:

Herr talman! Ola Johanssons uppfattning om det kommunala planmonopolet är att det är en garanti för att man i samråd med medborgarna kan utarbeta planer som säkerställer utbudet av bostäder, social service, välfärd, kollektivtrafik och andra för medborgarna nödvändiga saker.

Det kommunala planmonopolet är, såvitt jag vet, inte en definition som finns i någon lagstiftning, utan det är en samlande benämning, en folklig benämning, på den lagstiftning som existerar. Det sker hela tiden förändringar av tyngdpunkten i lagstiftningen. Det som vi nu diskuterar är en sådan förändring. Den är inte liten, men den innebär inte, som Sverigedemokraterna föreslår, en överflyttning av hela den kommunala strategiska planeringen till en regional eller statlig nivå. Den ligger fortfarande kvar hos kommunerna, och det är ett viktigt fundament för mig som centerpartist. Jag utgår från att det även gäller Alliansen.

Anf. 40 MARKUS WIECHEL (SD) replik:

Herr talman! Det innebär då att ingenting kan ske regionalt därför att det skulle vara en förflyttning av makten från kommunerna. Visst innebär det en maktförskjutning, men att det skulle vara ett så stort problem kan jag inte se, inte minst med tanke på det stora problemet med bostadsförsörjningen.

Rapporten är tydlig, och personligen tycker jag att även bostadsministern var rätt tydlig när han kommenterade det hela i Riksdag & Departement.

Anf. 41 OLA JOHANSSON (C) replik:

Herr talman! Det förslag som vi diskuterar och ska besluta om i dag – och som Sverigedemokraterna uppenbarligen inte är helt nöjda med – innebär en sådan förskjutning. Det innebär att kommunerna i sin plane-

ring ska ta hänsyn till relevanta mål på den regionala och statliga nivån när det gäller till exempel bostadsförsörjning.

Detta skapar ett incitament och en möjlighet till samverkan och dialog. Jag valde med avsikt att lyfta fram Stockholmsöverenskommelsen som ett sådant exempel. Den innefattar en satsning på 78 000 bostäder inom loppet av drygt 15 år, och den kan genomföras utan att planansvaret flyttas till en högre nivå. Jag tycker att det är ett tydligt och konkret exempel på att planprocesserna i huvudsak fungerar bra som de gör, men det behövs ett ökat regionalt inflytande och en ökad regional, kommunal och mellankommunal dialog om dessa frågor.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag till beslut.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 14 §.)

11 § Höständringsbudget för 2013

Finansutskottets betänkande 2013/14:FiU11
Höständringsbudget för 2013 (prop. 2013/14:2)
föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 14 §.)

12 § Genomförande av EU:s regelverk om inre vattenvägar – del I

Trafikutskottets betänkande 2013/14:TU2
Genomförande av EU:s regelverk om inre vattenvägar – del I (prop.
2012/13:177)
föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 14 §.)

13 § Postservice och grundläggande betaltjänster

Trafikutskottets betänkande 2013/14:TU3
Postservice och grundläggande betaltjänster
föredrogs.

Anf. 42 LARS JOHANSSON (S):

Herr talman! Det här betänkandet är ju ett motionsbetänkande från trafikutskottet som handlar om postservice och grundläggande betaltjänster.

Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 1.

Prot. 2013/14:26
13 november

*En tydligare lag om
kommunernas bostads-
försörjningsansvar*

*Postservice och
grundläggande
betaltjänster*

Detta handlar naturligtvis om den samhällsutveckling som sker i Sverige i dag. Människor som bor i glesbygd har svårare att få den service som de borde ha. Även om betänkandet är ganska tunt lyfter det ändå fram de viktiga, principiella frågorna som jag tycker att vi kan ägna en stunds diskussion.

Som framgår av betänkandet är lagstiftningen tydlig. Enligt lagen ska inlämningsställen ligga så tätt att användarnas behov beaktas. Det är detta som våra motioner handlar om. Är postservicen tillräckligt utbyggd i Sveriges avlånga land, eller har den begränsats?

Det finns också krav på en rikstäckande utdelning fem gånger i veckan, och det ska gälla i hela landet fullt ut.

I sin årsredovisning har PTS pekat på att detta inte gäller för alla. Det rör sig om ca 1 100 människor som inte har femdagarsutdelning, och den andelen ökar. Då är frågan: Vidtas det tillräckliga åtgärder för att förbättra situationen? Vi säger i vår reservation att vi inte tycker att PTS och regeringen vidtar tillräckliga åtgärder för att det uppdrag som riksdagen har fattat beslut om ska kunna fullföljas.

I dagarna har vi kunnat ta del av kvartalsredovisningen från Post Nord, som sköter en stor del av brevbäringen i Sverige och annat som har med postverksamhet att göra. I den redovisningen berörs över huvud taget inte dessa frågor, utan man talar enbart om att e-handeln ökar medan brevfrösendelserna minskar. Men det sägs inte vad detta kan få för konsekvenser för enskilda människor när verksamheten hela tiden måste effektiviseras och rationaliseras för att man ska klara de ekonomiska mål som regeringen har fastställt när det gäller avkastningen i Post Nord. Post Nord har också en ökad lönsamhet under innevarande år jämfört med förra året. Jag tycker ändå att det finns ytterligare att göra på området.

Utvecklingen på betaltjänstområdet går väldigt snabbt nu. För många människor är det en självklarhet att använda sig av internet för att göra sina betalningar. Men det finns hundratusentals – närmare 500 000 – personer som fortfarande inte har tillgång till internet. Enligt Stiftelsen för intern infrastruktur kommer detta inte att vara avhjälpt förrän 2020. Det finns alltså en stor grupp människor som inte har denna möjlighet. Även här är frågan: Vad gör regeringen?

Riksrevisionen har granskat det särskilda landsbygdsprogram som har gällt från 2007 och fram till 2013, och man har varit väldigt kritisk till att de fyra axlarna inte har klarats av, framför allt inte det fjärde området, som handlar om åtgärder som ska bidra till exempelvis småföretagande och höjd livskvalitet på landsbygden. Där uppgår stödet endast till 8 procent, och det är man från Riksrevisionen kritisk till.

Det handlar om hur samhällsservicen ska se ut i hela landet, framför allt på landsbygden, så att det blir möjligt för människor att bo kvar. Då är postservice och betaltjänster avgörande för dem som bor i glesbygd. Här borde regeringen göra mer än vad man gör för närvarande.

Vi har två reservationer, men jag yrkar bifall till den första även om jag tycker att den andra är lika bra.

I detta anförande instämde Lars Mejern Larsson och Suzanne Svensson (båda S).

Anf. 43 BENGT BERG (V):

Herr talman! Hela landet ska leva, heter det när nya kampanjer för den svenska landsbygden dras i gång. Men vi som lever och verkar inom de mindre sammanhangen och ute i den stora svenska geografin vet mer än väl vartåt det barkar när det är den kortsiktiga lönsamheten som bestämmer kompassriktningen.

Utvecklingen för oss betyder ofta en allt glesare landsbygd och några storstäder som bara växer. I det kölvattnet strömmar problemen som vilsna ankor: Det gäller nedlagda affärer, stängda skolor och allt sämre samhällsservice. Detta gäller förstås också igenbommade bank- och postkontor.

Herr talman! Den svenska postmarknaden är en av de mest avreglerade i hela Europa. Detta har inneburit en stor försämring för både boende runt om i Sverige och företag på landsbygden.

Vänsterpartiet har i sin riksdagsmotion om landsbygden föreslagit att regeringen skyndsamt ska tillsätta en utredning som utvärderar vad privatiseringar och uppbyggnader av statliga monopol har fått för konsekvenser.

Vi föreslår i samma motion att Posten ska ha i uppdrag att ge god och likvärdig service till alla enskilda medborgare och företag i hela Sverige.

Postens möjligheter att finansiera en god samhällsservice på landsbygden begränsas kraftigt av den avreglering som har skett. Vi anser därför att kraftfulla åtgärder behövs för att Posten ska kunna upprätthålla en fullgod postservice i hela landet.

De kommersiella aktörerna måste också bidra till finansieringen av den samhällsomfattande och rikstäckande postverksamheten, till exempel genom fondering.

Mellan Sveriges och Danmarks postlagstiftning finns tydliga skillnader, trots att ägaren Post Nord är densamma. I Danmark kan, till skillnad mot i Sverige, de kommersiella postoperatörerna som distribuerar brev och paket åläggas krav på att bidra till finansieringen av den utdelningspliktiga postverksamheten. En annan möjlig åtgärd är att ägaren staten inte ställer samma höga finansiella krav på Posten genom aktieutdelning och på så sätt stärker bolagets ekonomiska möjligheter att upprätthålla god postservice i hela landet.

Herr talman! De servicemål som Posten i dag har harmonierar inte med de ekonomiska målen. Postverksamhet utgör, i likhet med till exempel järnvägen, ett naturligt monopol, en sammanhållande organisation, med betydande stordriftsfördelar som medför god och likvärdig service över hela landet. Om en sådan marknad som posten konkurrensutsätts på ett oansvarigt sätt, där enskilda aktörer utan pålagor kan ta hand om de mest lönsamma geografierna, försvinner möjligheterna till en fullgod postservice över Sverige.

Då andra EU-länder genomfört lagstiftning som tvingat kommersiella aktörer att bidra till att en god samhällsomfattande postverksamhet upprätthålls, även på landsbygden, finns inga skäl för att man i Sverige ska avvakta onödigt länge med likartade krav.

Herr talman! Regeringen bör ge tydliga direktiv till de statliga myndigheterna att samarbeta över myndighetsgränserna och med kommunerna för att ge medborgarna den service som vi alla har rätt till.

Vänsterpartiet kräver en likvärdig postservice i hela landet!

En grundläggande samhällsservice är en fungerande postverksamhet. Många företag är helt beroende av en hög och jämn nivå på postservicen. Om detta inte kan garanteras står många arbetstillfällen och landsbygdens framtid på spel. Därför ska Posten ha i uppdrag att ge en god service av likvärdig kvalitet till alla enskilda medborgare och till företag i hela landet.

Jag yrkar bifall till reservation nr 1.

Det finns anledning att då och då höja en lovsång till dikeskanterna i Sverige. Om våren reser sig den stolta tussilagoblomman mot solen och säger: Vi ger inte upp. Samma gula glädje kan man på landsbygden se när postbilen kommer singlar genom gruset.

(Applåder)

Anf. 44 CHRISTER AKEJ (M):

Herr talman! Vi debatterar nu ett motionsbetänkande från allmänna motionstiden om postfrågor. Jag tänkte börja med att göra en kort historisk tillbakablick.

Det var redan på 1600-talet som den första postlinjen etablerades, och den gick över Stockholm–Markaryd–Hamburg. Det svenska postverket skapades 1636 på förslag av dåvarande rikskanslern Axel Oxenstierna. Det fungerade då som en sorts stafettsystem, där det fanns postbönder utplacerade på var tredje eller var fjärde mil som på så sätt transporterade posten vidare. Efter ett tag ville man dock att det skulle gå snabbare, och då blev det krav på att postbönderna skulle färdas till häst.

I slutet av 1600-talet infördes poststämplar för att breven inte skulle kunna stjälas, och man fick då också den första rikstäckande posttaxan. Men den baserades inte enbart på vikt, som det är i dag, utan även på avstånd.

Sedan fick vi järnväg, och då höjdes kraven på att posten skulle gå ännu snabbare. Man började utnyttja järnvägen, och postbönderna avskaffades. Det byggdes upp poststationer.

Den 1 juli 1855 införde riksdagen efter långa diskussioner enhetsporto, alltså samma system med porto som vi har i dag, där priset är oberoende av avstånd. Man började tillverka de första frimärkena. Posten fick då också monopol på brevbefordran.

Herr talman! Som kuriosas från mina egna trakter i Skåne kan jag berättat att det i början på 1900-talet var ett tågrån på linjen Malmö–Simrishamn då postiljonen sköts med tre skott i huvudet. Han hade dock tur och lyckades överleva. 40 år senare när han dog plockades kulorna ut ur hans huvud, och de finns i dag på postens museum.

Jag ska ta ytterligare några fakta.

År 1925 fick vi postgirot. År 1968 fick vi postnummer. År 1987 slopades lördagsutdelningen.

I dag är Posten ett aktiebolag som heter Post Nord AB. Det bildades genom ett samgående mellan Posten och Post Danmark. Det ägs till 60 procent av den svenska staten och till 40 procent av den danska staten, men röstförhållandena är 50–50.

Herr talman! Om man tittar på Postens verksamhet är den ganska imponerande. Det finns inom Posten 11 750 brevbärare som 2012 delade ut 2 305 miljoner brev till drygt 4,8 miljoner avlämningsställen, alltså hus-

håll och företag. Varje dag delas det ut omkring 20 miljoner försändelser, och av dessa kommer 95 procent fram till rätt adress och i rätt tid. Det krav som staten har på postverket är att man ska klara 85 procent, och det klarar man således med god marginal. Trots att Posten har avreglerats är Posten i dag den överlägsna dominanten på marknaden med en marknadsandel på 87 procent. Den i princip enda konkurrenten är Bring City-mail.

Ett problem som Posten har är att volymerna minskar löpande, och de senaste tio åren har minskningen varit 22 procent. Det är en utmaning för Posten att kunna hålla samma höga service med oförändrad prisnivå trots minskade volymer. Att volymerna minskar beror på att många brev numera hanteras digitalt.

Posten har dock en hög servicenivå i hela vårt land. Brev kan lämnas antingen i någon av de 24 000 postlådor som finns i landet eller till något av de serviceställen som finns runt om i landet. Det finns i dag 1 547 ombud, och de flesta har öppet sju dagar i veckan och finns oftast i affärer. Därutöver finns det 290 företagscentrum som speciellt vänder sig till företag och finns i företagstäta områden.

Det är Post- och telestyrelsen, PTS, som har tillsyn över Postens verksamhet och ser till att den sköts. Årligen görs uppföljningar, och där kan man läsa att Posten har klarat sitt uppdrag bra.

Då det gäller närheten till postlådor, som är en livligt diskuterad fråga, har 80 procent postlådan vid tomtgränsen, 16 procent inom 200 meter och 5 procent inom 1 000 meter. Det är då av dem som får posten i postlådan. Sedan finns det en grupp som får posten antingen i postbox i flerfamiljshus eller direkt i dörren.

Herr talman! En annan livligt diskuterad fråga är femdagarsutdelning. Det är en alldeles övervägande del som har det i vårt land i dag. År 2011 var det runt 1 000 mottagare av, som jag nämnde tidigare, de totalt 4,8 miljoner som finns i landet som inte nåddes av femdagarsutdelning, alltså 0,2 promille. År 2012 var det 1 100 hushåll som inte hade femdagarsutdelning. Det kan tyckas vara en liten ökning, men trots det tittar man nu uppmärksamt på det. PTS har bestämt att man under 2013 kommer att ha denna fråga särskilt i fokus. Som en jämförelse kan jag nämna att det i slutet på 1990-talet var 1 600 hushåll som inte nåddes av femdagarsutdelning.

Herr talman! En annan fråga som diskuteras är tillgången till kassaservice och att kunna göra kontantuttag respektive kontantinsättningar. Här har beteendet ändrats kraftigt hos folk de senaste åren. I dag gör merparten, 86 procent, sina kontantuttag via bankomat. 16 procent gör kontantuttag via kort. Blott 5 procent väljer att hämta ut kontanter över disk, och 4 procent använder inte kontanter alls.

Enligt Svensk Handel görs i dag 70 procent av köpen i butik med kort.

Då Svensk kassaservice avvecklades 2008 beslutade riksdagen att alla skulle ha tillgång till grundläggande betaltjänster till ett rimligt pris. Med grundläggande betaltjänster menas att ta ut pengar, betala räkningar och sätta in dagskassor på bankkonto.

Regeringen gav därför Post- och telestyrelsen, PTS, i uppdrag att upphandla grundläggande betaltjänster i de områden där inte marknaden

klarade av att tillgodose det behovet. PTS upphandlade betal-serviceombud på 15 orter i landet.

Sedan lagen om grundläggande kassaservice avvecklades har det skett en rad förändringar på den svenska betaltjänstmarknaden. De tydligaste är ökad användning av tekniska betaltjänstlösningar och minskad kontantanvändning. Detta har gjort att många bankkontor har slutat ha kontanthantering över disk.

År 2012 avvecklade PTS de upphandlade tjänsterna, alltså de 15 betal-serviceombuden. Länsstyrelserna och PTS konstaterade att tjänsterna inte fungerade tillfredsställande och att de nyttjades i för liten utsträckning. PTS gjorde också bedömningen att det inte var genom nationell upphandling som staten på bästa sätt säkerställde tillgången till grundläggande betaltjänster.

Fru talman! Det föreslogs då att det statliga ansvaret skulle regionaliseras. Det innebar att länsstyrelserna fick en mer central roll i arbetet med grundläggande betaltjänster. PTS säkerställde också under 2012 att ingen användare skulle stå utan grundläggande betaltjänster i samband med att de upphandlade tjänsterna upphörde.

De tidigare upphandlade tjänsterna har i många fall ersatts av nya betalombudslösningar på samma ort, etablerade i dagligvarubutiker eller i vissa fall på drivmedelsstationer. Berörda länsstyrelser har haft huvudansvaret för att förbereda och genomföra omställningen från den tidigare upphandlade lösningen till den nya.

Totalt har 9 av 15 ombud ersatts med en ny betalombudslösning. Reserverande sex ombud, i Stockholms och Jämtlands län, har ersatts av nya ombud på ny plats. I Stockholms län har länsstyrelsen valt att prioritera ombudslösningar på andra öar än dem PTS har varit på tidigare.

PTS har som en extra säkerhetsåtgärd för att säkerställa en lägsta godtagbar service upphandlat värdetransporter åt de tidigare och nyetablerade betaltjänstombuden.

Samtliga länsstyrelser har fått stöd från PTS för att säkerställa det politiska målet för grundläggande betaltjänster. Således tycker jag att man kan konstatera att berörda parter tagit i frågan med största kraft så att ingen ska hamna utanför en rimlig tillgång till grundläggande betaltjänster.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 45 BENGT BERG (V) replik:

Fru talman! Tack så mycket, Christer Akej, för den historiska exposén! Jag delar din beundran för att Posten kunde fungera på 1600-talet och framåt. Om man bor på landsbygden har man anledning att hysa beundran för vilket bra jobb lantbrevbärarna gör på olika sätt på hala vintervägar och med fysiskt ansträngande arbete.

Men Christer Akej beskriver utvecklingen på senare tid, in i vår tid, lika positivt. Underbart är kort, kommer att jag att tänka på. Allting ska ju numera lösas med kort. Vi vet dock att det på landsbygden bor väldigt många äldre människor som inte alls kan hantera de här korten lika händigt som vi något yngre.

Vad jag skulle vilja fråga är om inte avregleringarna har varit menliga och skapat nya problem i stället för att lösa de gamla.

Jag tänker på Svensk kassaservice som fanns på mitt postkontor i Torsby. Det vanliga postkontoret där hade öppet vissa tider och kassaservicekontoret andra tider. Man kom och skulle kanske köpa frimärken i en lucka och utträta ett annat ärende i en annan. Det blir en illustration av hur uppspaltningen och uppstyckningen av en samhällsservice som är så viktig som Postens blir ett moras i en så liten ort som Torsby.

Jag skulle vilja höra Christer Akejs synpunkter på avregleringens nackdelar. Jag förväntar mig en lång utläggning.

Anf. 46 CHRISTER AKEJ (M) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är viktigt att först konstatera att vi har en imponerande verksamhet inom Posten i dag. Trots att man har släppt monopolen har det i verkligheten bara blivit ett ringa antal konkurrenter och en ringa del som inte Posten fortsatt sköter – som jag nämnde i mitt anförande ligger Postens marknadsandel på någonstans runt 85 procent.

När vi tittar på servicen på landsbygden tycker jag att man i dag i många fall har en väl så god service när det gäller postkontor eller postombud. I dag har man dem företrädesvis i affärer, som har öppet från kanske 9–19 eller ännu längre och sju dagar i veckan. Tidigare när det fanns postkontor på landsbygden hade de kanske bara öppet någon enstaka dag i veckan och då i någon timme. På den sidan tycker jag alltså att det har blivit bättre.

Likadant har man ju faktiskt lyckats behålla lantbrevbärarna. Som jag också nämnde i mitt anförande är det bara 1 100 hushåll i vårt land som inte har femdagarsutdelning. Det är alltså mindre än 0,2 promille som inte nås av femdagarsutdelning. En väldigt stor andel av dem som får sin post får den i postlådor som är placerade på gränsen. Det är bara 5 procent, tror jag, som har upp till tusen meter till sin postlåda.

Jag tycker nog att man fortfarande har en väldigt god service på postsidan i hela vårt land, trots de utmaningar vi har i form av geografi och avstånd.

Anf. 47 BENGT BERG (V) replik:

Fru talman! Jag tycker fortfarande att Posten ska vara en sammanhållen organisation och att den ska fungera likvärdigt över hela landet. Där kanske vi är överens om själva målet, men vägen dit är vi nog inte riktigt överens om.

Jag vet att Österlen, där Christer Akej hör hemma, är en betydligt mer tätbefolkad landsdel än vad till exempel norra Värmland eller Norrlands inland är. Men vad jag menar är att det måste finnas ännu bättre service ur ett demokratiskt perspektiv på landsbygden än i landet i snitt för att man ska kunna upprätthålla det jag sade i mitt anförande: Småföretagen ska kunna vara verksamma, folk ska kunna bo kvar, det ska finnas bredband och så vidare.

Hur ska man, med ett så strängt lönsamhetstänkande som regeringens, kunna tillgodose de mindre lönsamma och mindre tätbefolkade områdena med samma riksstandard som övriga Sverige? Det är för mig en ekvation som inte går ihop. I och med att Posten har sådana lönsamhetskrav på sig räcker pengarna helt enkelt inte till att fördelas på ett jämlikt och rättvist sätt.

Anf. 48 CHRISTER AKEJ (M) replik:

Fru talman! Det som du påstår, Bengt Berg, stämmer faktiskt inte med verkligheten. Du vill ge en bild av att förhållandevis få hushåll har full service, men det är precis tvärtom. Det är en otroligt liten andel av hushållen i vårt land som inte nås av till exempel femdagarsutdelning. Den alldeles övervägande delen har väldigt nära till sin postlåda.

Sedan har vi ju vitt skilda ideologiska uppfattningar, du och jag. Du kan ju rimligtvis endast tänka dig att detta ska vara statligt drivet. Jag däremot ser en vits med att vi har mångfald och olika utövare i vårt land. Det har på många områden visat sig att det har gynnat utvecklingen och gjort det positivare för konsumenterna och befolkningen.

Man måste anpassa sig till den verklighet man lever i. Man kan inte stå kvar och stampa. Nu har folk i vårt land ändrat sitt beteende. De vill ha det på ett annat sätt och kunna göra mer digitalt. Vi ser till exempel i affärerna att 70 procent gör sina inköp med kort. Då måste man anpassa sig till det, och det är det man försöker göra i vårt land – även inom Posten.

När det gäller till exempel betaltjänsterna tycker jag att man på ett utomordentligt sätt har svarat upp och sett till att bevaka den frågan så att ingen ska hamna utanför tillgång till grundläggande betalservice. Trots att många banker i dag inte erbjuder den tjänsten har PTS och länsstyrelserna gått in regionalt för att bevaka att ingen hamnar utanför. Jag känner mig alltså ganska trygg, Bengt Berg.

Anf. 49 LARS TYSKLIND (FP):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till utskottets förslag och avslag på reservationerna.

Dagens debatt om fungerande postservice och möjlighet att använda betaltjänster är något som gäller vardagen. Vi har nog många upplevt frustrationen när det inte fungerar. Även om det nu inte är speciellt vanligt att ett brev inte kommer fram – vi har hört tidigare från talarstolen att posten i landet faktiskt fungerar väldigt bra – reagerar vi kraftigt om det sker. Detta är nog ett tecken på att vi lite till mans har en mycket stor tillit till det svenska postsystemet. När det inte fungerar märker vi det.

Sedan kan vi väl också konstatera att det blir allt vanligare att våra banker upphör med kontanthantering. Det gäller både i landsbygd och på andra ställen. Det är en allmän trend i samhället. I det här betänkandet ligger dock fokus på landsbygden. Det är klart att om kontanthantering upphör på bankkontor på sådana orter där det bara finns en bank får det större utslag. Generellt ser man allt fler banker som inte håller på med kontanthantering.

När det plötsligt händer att kontanthantering upphör känns det som en drastisk förändring. Men om man tänker efter är det bara det sista steget i en utveckling som har pågått under en längre tid. Vi har ställt om. För de flesta människor var det nog ganska länge sedan de var på en bank och hanterade kontanter. Icke förty finns det naturligtvis problem för ett fåtal.

Detta med förändringar måste vi lära oss att leva med. Utgångspunkten för oss alla är naturligtvis att vi ska ha en välfungerande postservice och betaltjänster som vi känner oss trygga med och att detta ska gälla hela landet, också på landsbygden och i glesbygden. Vi kan också kon-

statera att förutsättningarna är väldigt olika i landet. Flexibilitet när det gäller lösningar får vi se som ett honnörsord i det här sammanhanget.

Fru talman! Tvärtemot vad som antyds i de två reservationerna från Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet tar regeringen och berörda myndigheter ett stort ansvar för att möta den utveckling och de förändringar som sker så att enskilda och företag inte får en oacceptabel situation när det gäller postservice och betaltjänster.

När det gäller postservice har Posten ett övergripande lagkrav och även tillståndskrav på att ha en viss postservice i hela landet. Femdagarsutdelning är grundkravet. Man har dock ett stort utrymme att utifrån lokala förutsättningar ha olika alternativa lösningar, och det är naturligtvis viktigt att man har det.

Sedan är det viktigt att framhålla att både regeringen och myndigheten Post- och telestyrelsen, PTS, är fullt medvetna om att Posten har stora utmaningar i det här sammanhanget, och man bevakar noga frågan för att säkerställa kvaliteten när det gäller postservice i hela landet. Som sagt är samverkan och flexibla lösningar det som vi måste jobba med. Som Christer Akej sade är det trots allt väldigt få som i dag inte har femdagarsutdelning. Där är det exceptionella infrastrukturella förutsättningar som gör att det blir ett undantag, men man är väldigt restriktiv med sådana undantag.

Fru talman! När det gäller betaltjänster står utskottet fast vid sin tidigare bedömning att det bara är i de fall marknaden inte klarar att säkerställa servicen som staten ska ingripa. Hur man ingriper har förändrats över tid. År 2008 lade vi ned Svensk kassaservice, och sedan har det pågått en del upphandlingar av grundläggande betaltjänster. Det har varit utökad lantbrevbärservice under vissa förutsättningar och så vidare, men det har inte visat sig så där alldeles effektivt och fungerande.

Vi har nu kommit fram till dagens situation, där länsstyrelserna med stöd av Post- och telestyrelsen har ett tydligt uppdrag att aktivt verka för regionala insatser för att trygga tillgången till betaltjänster. Där har Länsstyrelsen i Dalarna fått en speciell ställning som samordnande. Det är naturligtvis inte så att länsstyrelsen ska agera bank, utan det handlar om att hjälpa till med att hitta lösningar utifrån behoven och utifrån vilka samverkansmöjligheter som kan finnas på respektive ort.

Hittills, sedan länsstyrelserna tog över detta – det är egentligen bara det senaste året – har den vanligaste lösningen varit att en företagare har blivit ombud för grundläggande betaltjänster. Det krävs naturligtvis en viss utrustning för det, och då finns det ett system med statliga bidrag som tas från årliga anslag som regeringen avsätter till just betalningstjänstområdet. Även där är regeringen medveten om situationen och ställer resurser till förfogande.

Fru talman! Om man ser på de två reservationerna kan man konstatera att det väl finns en verklighetsbeskrivning som vi alla kan dela. Reservationerna är dock väldigt allmänt hållna. De andas att man vill att man ska göra mer, men det föreslås inget konkret utöver vad som redan pågår. Jag tycker inte heller att dagens anföranden från Socialdemokraterna och Vänsterpartiet har tillfört särskilt mycket om vad man konkret vill att vi mer ska göra.

Jag vill ändå betona att regeringen och myndigheten är fullt medvetna om problematiken om både postservice och grundläggande betaltjänster och att det pågår ett bra arbete med det. Att detta med betaltjänster är kopplat till länsstyrelserna, som har mycket kunskap om just sitt område, tror jag är ett lyckat drag i det här sammanhanget.

Jag yrkar alltså bifall till utskottets förslag och avslag på reservationerna.

Anf. 50 ANDERS AHLGREN (C):

Fru talman! Jag skulle vilja börja med att yrka bifall till utskottets förslag.

Jag träffade på ett trevligt uttalande från ägaren till lanthandeln i Skattungbyn i norra Dalarna. Hon sade så här: Centrum är alltid där jag befinner mig. Det är en talande beskrivning av hur många av oss som bor på landsbygden upplever det. Vi värdesätter den livskvalitet som landsbygden erbjuder.

Men alltför många människor runt om i landet upplever service och grundläggande samhällsfunktioner som ett allt ihålligare lapptäcke. Den urbanisering som skett sedan 60-talet ser vi nu konsekvenserna av. Med flyttbidrag som stimulans snabbade man på tömningen av landsbygden. Nu lyfts det ena problemområdet efter det andra upp – det handlar om sämre kollektivtrafik, butiksdöden, långt till bensinmackarna, dålig mobiltäckning, långa pendelavstånd till jobb och studier och denna gång postservice. Detta är inte långsiktigt hållbart. Att ha tillgång till en fungerande grundläggande service på rimligt avstånd är en förutsättning för att man ska kunna bo och verka på en ort. I denna service måste en väl fungerande postdistribution gå att räkna in.

I går kom posten till min postlåda klockan 16.15. Jag delar postlådan med mitt företag, och både privatpost och företagspost levererades vid samma tidpunkt. Det som lämnas i lådan är visserligen utdelat helt enligt gällande regler, det vill säga levererat med över-natt-befordran, men som företagare har jag inte särskilt mycket nytta av att posten kommer så sent. Detta var inget undantag. Fem dagar i veckan kommer postleveransen så sent.

Men var bor människan, tänker ni. Jo, jag bor i Gagnefs kyrkby i Dalarna – 20 minuters resa från Borlänge, 35 från Falun och 15 från Leksand. Jag bor i det som vi ofta kallar stadsnära landsbygd.

Den svenska postmarknaden präglas av minskade volymer. En viktig förklaring till de minskande volymerna är tekniska övergångar från fysisk till elektronisk distribution. Redan 2004 passerade betalningarna av fakturor via internet de traditionella gireringarna som hushållens vanligaste sätt att betala räkningar.

Ny teknik och nya konsumtionsmönster skapar nya marknadsmöjligheter. Inte minst visar e-handeln detta. 2013 beräknas e-handeln omsätta 37 miljarder kronor, vilket innebär mer än en tiodubbling på de senaste tio åren.

E-handeln skapar ett stort flöde av postpaket. Dessa distribueras på ett fullt acceptabelt sätt till utlämningsställen, som inte sällan sammanfaller med butiker där vi också handlar livsmedel.

Men vi ser också andra tendenser runt om i landet. I Norrtälje kommun ligger Tjockö. Det är en ö med 47 åretruntboende och 450 boende sommartid. Ön utpekades av kommunen som en av de öar som man har valt att satsa på och där man vill att befolkningen ska växa. Tillväxtverket, länsstyrelsen och landstinget har alla satsat för att utveckla besöksnäringen i skärgården. Öns livsmedelsbutik är öppen året runt, och man är ombud för apotek och Systembolaget. Man svarar också för postens hämtning från fastlandet och utdelning i brevlådor och utlämning av paket. Nu har Posten bestämt sig för att bryta samarbetet och övergå till så kallad bryggpost i fortsättningen. Sina paket får var och en hämta själv på fastlandet. Konsekvenserna för ett ösamhälle som Tjockö kan lätt förutses. Butiken riskerar att läggas ned, service från apotek och Systembolaget upphör, och i förlängningen blir det svårt att bo kvar.

Men den här historien handlar inte bara om Tjockö. Finns det då något som kan göras för att bibehålla acceptabel postservice?

Jag läser i den nyligen avslutade Presstödskommitténs utredning. Där konstaterar man att också tidningsdistributionen långsiktigt kommer att ha svårigheter att leverera våra dagstidningar i acceptabel tid på morgonen.

Utredningen skriver att ”flera faktorer talar för att tidningsdistributionen i ett avlångt och glesbefolkat land som Sverige bör samordnas. En återkommande fråga har därför varit möjligheten att åstadkomma en ytterligare samordning, genom att tidningarna även distribueras tillsammans med posten. Det skulle vara särskilt värdefullt på landsbygden. Styrande för en sådan samordning bör då vara att tidningarna fortsatt levereras till sina abonnenter tidigt på morgonen.”

Den strukturella omställning som inletts då allt fler läser tidningen på nätet kommer långsiktigt att påverka förutsättningarna att klara distributionen av papperstidningar till de hushåll som vill ha den i brevlådan på morgonen.

Av utredningen framgår det också att man har haft överläggningar med PTS som i grunden är positiva till en samdistribution av tidningar och post. Glädjande nog kan jag på s. 285 i utredningen läsa om Presstödskommitténs bedömning: ”Under 2014 bör ett försök med samdistribution av tidningar och post genomföras i utvalda landsbygdsområden med gemensam leverans till mottagarna tidigt på morgonen.”

I praktiken innebär detta att mina brev som levererades efter klockan 16 i stället kommer tillsammans med morgontidningen tidigt dagen därpå. Det är ingen stor eftergift, tycker jag, om detta kan medföra att vi säkerställer distributionen av post och papperstidningar. Till detta kan läggas stora vinster såväl miljömässigt som ekonomiskt om det kördes bara en biltur per dag i stället för två. Men hoten i de socialistiska partiernas förslag på höjd kilometerskatt förmörkar förutsättningarna också för detta upplägg.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag gärna återkomma till att vi nu allt oftare hör förvånade utrop om hur landsbygden utarmas. Servicen på område efter område tappar sin naturliga möjlighet att överleva. Därmed utarmas också förutsättningarna för landsbygdens folk. Vi centerpartister ser med tillfredsställelse att raden av andra riksdagspartier som vill värna landsbygden detta valår börjar bli lång. Många landsbygdsprogram har

skrivits under de senaste månaderna. Men min fråga är: Vill ni verkligen vara med och skapa goda förutsättningar för livet på landsbygden?

För oss som ser hela landet är det rimligt att kräva att det inrättas en nationell servicegaranti som innebär rätt till offentlig service. Det innebär att vi tydliggör en lägsta nivå – ett golv – som anger tillgången på samhällsfunktioner och tjänster som medborgarna i Sverige har rätt till, oavsett var i landet de bor.

Viktiga steg mot service i hela landet är fortsatta bredbands-satsningar, en definierad rätt till postservice och uppföljning av mobiltelefoniope-
ratorernas löften om täckning.

Tillgång till kommersiell service är precis som tillgång till offentlig service en viktig förutsättning för landsbygdens och hela landets tillväxt. Få människor är beredda att bo, leva och driva företag på en plats där det är ett stort och tidskrävande projekt att tanka bilen eller att köpa några liter mjölk i affären. Regeringens satsningar på tillgänglighet måste därför fortsätta och förfinas så att effektivare incitament skapas för att fler lanthandlare, tankstationer, apotek och andra kommersiella nyckelfunktioner finns kvar, utvecklas och nyetableras i hela landet.

Landsbygden är naturligtvis beroende av tätorter och städer, men den som bor i Stockholm, Göteborg, Malmö och andra större städer är också i högsta grad beroende av att hela Sverige lever och kan leverera. Sverige utanför Stockholms tullar är allt annat än tärande. Tvärtom är det där vi hämtar de råvaror som världen efterfrågar – mat, mineraler och energi, för att bara nämna några exempel.

En levande landsbygd är inte något som vi kan kosta på oss när staten har betalat alla andra räkningar. En levande landsbygd är en förutsättning för hållbarhet och välbefinnande.

Anf. 51 BENGT BERG (V) replik:

Fru talman! Jag tackar Anders Ahlgren för hans anförande. På slutet av anförandet kände jag i någon mening igen det gamla bondeförbundet som värnar om landsbygdens folk och framtid. Samtidigt fick jag en gammal schlager i åtanke, nämligen *Vildandens sång*. Den handlar om ett litet skadskjutet djur som försöker rädda sig i land.

Men det var fint att höra om de lokala exemplen från Skattungbyn och Tjockö. Jag tror att taleskvinnan på Tjockö har sagt: Jag är där centrum är. Så kan man se det. Men det kanske är en bister tröst när man sitter ensam på skäret.

Vad jag undrar över när det gäller Posten och Postens sätt att verka är det problem som Anders Ahlgren också berörde, nämligen att det inte finns bredband överallt där det kanske skulle behövas som mest och att det inte är så lätt att genomföra sina transaktioner vare sig för vanliga medborgare eller för företagare. Då tycker jag att man borde kunna ha en hög beredskap när det gäller Postens möjligheter att hjälpa till att lösa dessa problem. Jag undrar också hur människor hanterar dagskassorna om de har en liten affärsverksamhet men ingenstans att gå med pengarna. De kan hitta på listiga gömställen i närområdet, men det är inte att tillråda.

Anf. 52 ANDERS AHLGREN (C) replik:

Fru talman! Jag tackar för frågorna. Bengt Berg, tro inte allt du hör om Centerpartiet och om att vi skulle ha lämnat landsbygden. Vi är grovt förtalade på den punkten.

Jag tror på en framtid där vi söker samordning i lösningarna. Jag tror inte att vi i detalj ska reglera hur saker och ting ska vara utan att vi ska se vilka samordningsmöjligheter som finns.

Vi är inne i en mycket snabb omställning när det gäller hur vi hantear betalningar, hur vi läser tidningar, hur vi får post och så vidare. Jag tror att detta kommer att accelerera.

PTS bedömer att ungefär 17 hushåll i hela landet inte skulle ha möjlighet att få 1 megabit i datakraft. 1 megabit räcker bra för att kunna klara de flesta grundläggande servicedelar och om man inte nödvändigtvis måste se på film och så vidare.

Jag tror på en samordning av detta. Det som vi hittills har sett att Posten har gjort är ingen försämring av hur det var före 1993 då Postverkets monopol släpptes.

Anf. 53 BENGT BERG (V) replik:

Fru talman! När det gäller samordningen tror vi i Vänsterpartiet också att det är mycket viktigt med samhällsservicekontor utanför storstadsregionerna. Det gäller att få dessa att fungera så smidigt och bra som möjligt för medborgarnas bästa.

Men jag tänker på den grupp människor som mycket lätt hamnar i marginalen, alltså de som befinner sig utanför det som man kan kalla datademokratin. Om jag inte missminner mig är det ungefär en halv miljon människor som visserligen teoretiskt sett har tillgång till megabit- en men som inte är inne i datasystemets goda sidor och praktiska användning. Då menar jag att Posten och det allmänna har ett mycket stort ansvar för hela landet. Det gäller många områden. Men nu debatterar vi Postens verksamhet.

Som jag ser det har avregleringen inte haft så många bra effekter. Det har den säkert inte heller haft i storstäderna, men jag känner till landsbygden lite bättre. Kassaserviceexperimentet var väl ändå ett ganska dyrt experiment.

Återigen: Det är helt rimligt och nödvändigt med samordning. Men hur är det med Postens lönsamhetskrav? Hur ser ni på det?

Anf. 54 ANDERS AHLGREN (C) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja ge några exempel på tankar som vi skulle kunna jobba fram. Det finns en bra utredning som kom 2009 och som kallas för den Högdalska utredningen. Den är mycket bra; där beskrivs hur man skulle kunna bygga upp ett servicenät med servicepunkter för olika delar av samhällets funktioner. Det vore bra att damma av en del av dessa idéer i sammanhanget.

Det hela bygger på att man använder kommunerna som den sammanhållande kraften i den lokala delen. Det finns några bra exempel runt om i landet. Vansbro kommun i Dalarna är ett lysande exempel. Det är en stor kommun med bara 7 000 invånare som har byggt upp servicepunkter där man som person kan gå in och få hjälp med datastöd. Man kan få hjälp att göra sina beställningar, man kommer åt nätet och så vidare. Det

Prot. 2013/14:26
13 november

*Postservice och
grundläggande
betaltjänster*

finns också en rad andra funktioner knutna till servicen, och det finns ett kommersiellt utbud på dessa platser. Jag tror att vi kommer dit.

Det är inte rimligt att invånarna åker 20–30 mil för att ta ett kort som ska sättas in i ett pass. När det väl är gjort åker man hem. Efter några veckor ska man åka dit igen och hämta passet, för man måste lösa ut det själv. Om man kommer till Danmark kan man gå in på ett kommunalt kontor som är en myndighet och därmed betrott att ta dessa passfoton. Det finns mycket vi kan göra i samordning för att underlätta för medborgarna.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 14 §.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 12.12 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

14 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

JuU8 Stärkt skydd för barn mot sexuella övergrepp

Punkt 1 (En ny lag om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn)

1. utskottet

2. res. 1 (SD)

Votering:

279 för utskottet

20 för res. 1

1 avstod

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 98 S, 93 M, 20 MP, 20 FP, 19 C, 12 V, 17 KD

För res. 1: 19 SD, 1 V

Avstod: 1 V

Frånvarande: 14 S, 14 M, 5 MP, 4 FP, 4 C, 1 SD, 5 V, 2 KD

Punkt 2 (Preskription)

1. utskottet

2. res. 2 (S)

3. res. 3 (SD)

Förberedande votering:

104 för res. 2

19 för res. 3

177 avstod

49 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Huvudvotering:

183 för utskottet

98 för res. 2

19 avstod

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 M, 20 MP, 20 FP, 19 C, 14 V, 17 KD

För res. 2: 98 S

Avstod: 19 SD

Frånvarande: 14 S, 14 M, 5 MP, 4 FP, 4 C, 1 SD, 5 V, 2 KD

JuU5 Internationell delgivning

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU7 Fortsatt giltighet av de tidsbegränsade lagarna om hemliga tvångsmedel

Punkt 1 (Avslag på propositionen)

1. utskottet

2. res. 1 (MP, V)

Votering:

265 för utskottet

34 för res. 1

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 98 S, 92 M, 20 FP, 19 C, 19 SD, 17 KD

För res. 1: 20 MP, 14 V

Frånvarande: 14 S, 15 M, 5 MP, 4 FP, 4 C, 1 SD, 5 V, 2 KD

Punkt 5 (Integritetsskyddsmyndighet)

1. utskottet

2. res. 4 (MP, V)

Votering:

266 för utskottet

34 för res. 4

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 98 S, 93 M, 20 FP, 19 C, 19 SD, 17 KD
För res. 4: 20 MP, 14 V
Frånvarande: 14 S, 14 M, 5 MP, 4 FP, 4 C, 1 SD, 5 V, 2 KD

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

CU5 En tydligare lag om kommunernas bostadsförsörjningsansvar

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Regional planering)

1. utskottet

2. res. (SD)

Votering:

281 för utskottet

19 för res.

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 98 S, 93 M, 20 MP, 20 FP, 19 C, 14 V, 17 KD

För res.: 19 SD

Frånvarande: 14 S, 14 M, 5 MP, 4 FP, 4 C, 1 SD, 5 V, 2 KD

FiU11 Höständringsbudget för 2013

Kammaren biföll utskottets förslag.

TU2 Genomförande av EU:s regelverk om inre vattenvägar – del I

Här hade endast yrkats bifall till utskottets förslag till beslut. Lagförslaget innebar emellertid att förvaltningsuppgifter som innebar myndighetsutövning skulle få överlåtas till en annan stat, och därför måste beslutet att anta lagförslaget fattas i den ordning som föreskrivits i 10 kap. 6 § jämförd med 8 § andra stycket regeringsformen. Det betydde att beslutet måste fattas antingen genom att *minst tre fjärdedelar av de röstande och mer än hälften av riksdagens ledamöter* röstade ja eller i den ordning som gällde för stiftande av grundlag. Utskottet föreslog att lagförslaget skulle antas med ett enda beslut.

Beslutet skulle enligt riksdagsordningen fattas genom omröstning med omedelbar rösträkning.

Votering:

300 för bifall

49 frånvarande

Andre vice talmannen konstaterade att minst tre fjärdedelar av de röstande och mer än hälften av riksdagens ledamöter hade röstat ja, och kammaren hade således bifallit utskottets förslag till beslut.

Partivis fördelning av rösterna:

För bifall: 98 S, 93 M, 20 MP, 20 FP, 19 C, 19 SD, 14 V, 17 KD

Frånvarande: 14 S, 14 M, 5 MP, 4 FP, 4 C, 1 SD, 5 V, 2 KD

TU3 Postservice och grundläggande betaltjänster

Punkt 1 (Postservice)

1. utskottet

2. res. 1 (S, MP, V)

Votering:

168 för utskottet

132 för res. 1

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 M, 20 FP, 19 C, 19 SD, 17 KD

För res. 1: 98 S, 20 MP, 14 V

Frånvarande: 14 S, 14 M, 5 MP, 4 FP, 4 C, 1 SD, 5 V, 2 KD

Punkterna 2 och 3

Kammaren biföll utskottets förslag.

15 § Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

EU-dokument

KOM(2013) 769 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) nr 525/2013 vad gäller det tekniska genomförandet av Kyotoprotokollet till Förenta nationernas ramkonvention om klimatförändringar

16 § Anmälan om interpellation

Följande interpellation hade framställts:

den 13 november

2013/14:116 Postservicen i Stockholms skärgård

av *Meeri Wasberg* (S)

till statsrådet *Anna-Karin Hatt* (C)

Interpellationen redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 19 november.

Prot. 2013/14:26

13 november

17 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 13 november

2013/14:110 Insatser enligt LSS

av *Agneta Luttröpp* (MP)
till socialminister Göran Hägglund (KD)

2013/14:111 Utdelningen av Almapriset

av *Lena Hallengren* (S)
till kultur- och idrottsminister Lena Adelsohn Liljeroth (M)

2013/14:112 Vistelseförbud

av *Anna Wallén* (S)
till justitieminister Beatrice Ask (M)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 19 november.

18 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade inkommit:

den 13 november

2013/14:73 Tillträde till offentliga miljöer för assistanshundar

av *Eva Olofsson* (V)
till statsrådet Maria Larsson (KD)

2013/14:87 Förordningen om fastställande av intäktsram enligt naturgaslagen

av *Ingemar Nilsson* (S)
till statsrådet Anna-Karin Hatt (C)

2013/14:91 Tobaksindustrins påverkan på politiken

av *Hans Hoff* (S)
till statsrådet Maria Larsson (KD)

2013/14:94 Vattenskydd och rasrisk

av *Christina Oskarsson* (S)
till miljöminister Lena Ek (C)

2013/14:98 Hemvärnets samarbete med US National Guard

av *Allan Widman* (FP)
till försvarsminister Karin Enström (M)

2013/14:100 Modifiering av korvetterna HMS Gävle och HMS Sundsvall

av *Peter Jeppsson* (S)
till försvarsminister Karin Enström (M)

2013/14:101 Tv-sändningarna från vinter-OS i Ryssland

av *Carina Adolfsson Elgestam* (S)
till kultur- och idrottsminister Lena Adelsohn Liljeroth (M)

2013/14:103 Förändringar inom Arbetsmiljöverket
av *Peter Hultqvist* (S)
till arbetsmarknadsminister Elisabeth Svantesson (M)

Prot. 2013/14:26
13 november

2013/14:104 Vistelseförbud

av *Anna Wallén* (S)
till statsrådet Maria Arnholm (FP)

2013/14:107 Slopad fastighetsskatt för hyresrätter

av *Amineh Kakabaveh* (V)
till finansminister Anders Borg (M)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 19 november.

19 § Kammaren åtskildes kl. 16.08.

Förhandlingarna leddes

av tredje vice talmannen från sammanträdets början till och med 9 §
anf. 34 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med 13 § anf. 44 (delvis),

av förste vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 12.12 och

av andre vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

MADELEINE GABRIELSON HOLST

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Meddelande om frågestund	1
3 § Anmälan om kompletteringsval	1
4 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
5 § Ärenden för hänvisning till utskott	2
6 § Ärenden för förnyad bordläggning	2
7 § Stärkt skydd för barn mot sexuella övergrepp	3
Justitieutskottets betänkande 2013/14:JuU8	3
Anf. 1 ANNA WALLÉN (S)	3
Anf. 2 RICHARD JOMSHOF (SD)	4
Anf. 3 EWA THALÉN FINNÉ (M)	6
Anf. 4 ANNA WALLÉN (S) replik	7
Anf. 5 EWA THALÉN FINNÉ (M) replik	8
Anf. 6 ANNA WALLÉN (S) replik	8
Anf. 7 EWA THALÉN FINNÉ (M) replik	9
Anf. 8 RICHARD JOMSHOF (SD) replik	9
Anf. 9 EWA THALÉN FINNÉ (M) replik	9
Anf. 10 RICHARD JOMSHOF (SD) replik	9
Anf. 11 EWA THALÉN FINNÉ (M) replik	10
Anf. 12 AGNETA BÖRJESSON (MP)	10
Anf. 13 JOHAN PEHRSON (FP)	11
Anf. 14 ANNA WALLÉN (S) replik	13
Anf. 15 JOHAN PEHRSON (FP) replik	14
Anf. 16 ANNA WALLÉN (S) replik	14
Anf. 17 JOHAN PEHRSON (FP) replik	14
Anf. 18 STEFAN SVANSTRÖM (KD)	15
Anf. 19 JOHAN LINANDER (C)	16
(Beslut fattades under 14 §.)	17
8 § Internationell delgivning	18
Justitieutskottets betänkande 2013/14:JuU5	18
(Beslut fattades under 14 §.)	18
9 § Fortsatt giltighet av de tidsbegränsade lagarna om hemliga tvångsmedel	18
Justitieutskottets betänkande 2013/14:JuU7	18
Anf. 20 MARIA FERM (MP)	18
Anf. 21 JENS HOLM (V)	20
Anf. 22 PATRICK RESLOW (M)	21
Anf. 23 JENS HOLM (V) replik	23
Anf. 24 PATRICK RESLOW (M) replik	23
Anf. 25 JENS HOLM (V) replik	24
Anf. 26 PATRICK RESLOW (M) replik	24
Anf. 27 JOHAN PEHRSON (FP)	24
Anf. 28 JOHAN LINANDER (C)	26
Anf. 29 MARIA FERM (MP) replik	27
Anf. 30 JOHAN LINANDER (C) replik	28

Anf. 31 MARIA FERM (MP) replik	28
Anf. 32 JOHAN LINANDER (C) replik	29
Anf. 33 RICHARD JOMSHOF (SD)	30
Anf. 34 STEFAN SVANSTRÖM (KD).....	31
Anf. 35 MORGAN JOHANSSON (S).....	33
(Beslut fattades under 14 §).....	34
10 § En tydligare lag om kommunernas bostadsförsörjningsansvar	35
Civilutskottets betänkande 2013/14:CU5	35
Anf. 36 MARKUS WIECHEL (SD)	35
Anf. 37 OLA JOHANSSON (C).....	36
Anf. 38 MARKUS WIECHEL (SD) replik	38
Anf. 39 OLA JOHANSSON (C) replik	38
Anf. 40 MARKUS WIECHEL (SD) replik	38
Anf. 41 OLA JOHANSSON (C) replik	38
(Beslut fattades under 14 §.).....	39
11 § Höständringsbudget för 2013	39
Finansutskottets betänkande 2013/14:FiU11	39
(Beslut fattades under 14 §.).....	39
12 § Genomförande av EU:s regelverk om inre vattenvägar – del I.....	39
Trafikutskottets betänkande 2013/14:TU2	39
(Beslut fattades under 14 §.).....	39
13 § Postservice och grundläggande betaltjänster	39
Trafikutskottets betänkande 2013/14:TU3	39
Anf. 42 LARS JOHANSSON (S).....	39
Anf. 43 BENGT BERG (V)	41
Anf. 44 CHRISTER AKEJ (M).....	42
Anf. 45 BENGT BERG (V) replik	44
Anf. 46 CHRISTER AKEJ (M) replik	45
Anf. 47 BENGT BERG (V) replik	45
Anf. 48 CHRISTER AKEJ (M) replik	46
Anf. 49 LARS TYSKLIND (FP).....	46
Anf. 50 ANDERS AHLGREN (C).....	48
Anf. 51 BENGT BERG (V) replik	50
Anf. 52 ANDERS AHLGREN (C) replik	51
Anf. 53 BENGT BERG (V) replik	51
Anf. 54 ANDERS AHLGREN (C) replik	51
(Beslut fattades under 14 §.).....	52
Ajournering.....	52
Återupptagna förhandlingar	52
14 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde	52
JuU8 Stärkt skydd för barn mot sexuella övergrepp.....	52
JuU5 Internationell delgivning	53
JuU7 Fortsatt giltighet av de tidsbegränsade lagarna om hemliga tvångsmedel.....	53

CU5 En tydligare lag om kommunernas bostadsförsörjningsansvar	54
FiU11 Höständringsbudget för 2013	54
TU2 Genomförande av EU:s regelverk om inre vattenvägar – del I	54
TU3 Postservice och grundläggande betaltjänster.....	55
15 § Bordläggning.....	55
16 § Anmälan om interpellation	55
17 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	56
18 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	56
19 § Kammaren åtskildes kl. 16.08.	57

